

Moralni izazovi roditelja u oblikovanju djetetova slobodnoga vremena uporabom medijskih sadržaja

---

Bjelić, Jelena

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:472748>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU – UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

JELENA BJELIĆ
DIPLOMSKI RAD

MORALNI IZAZOVI RODITELJA U
OBLIKOVANJU DJETETOVA
SLOBODNOGA VREMENA
UPORABOM MEDIJSKIH SADRŽAJA

Zagreb, svibanj 2020.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Zagreb)**

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnice: Jelena Bjelić

**TEMA DIPLOMSKOG RADA: Moralni izazovi roditelja u oblikovanju
djetetova slobodnoga vremena uporabom
medijskih sadržaja**

MENTORICA: doc. dr. sc. Katica Knezović

Zagreb, svibanj 2020.

SADRŽAJ

Sadržaj	3
Sažetak	4
Summary	5
Uvod	6
1. Dječja prava i slobodno vrijeme	8
1.1. Djeca u središtu kulture medijske komunikacije	13
1.2. Stvaranje medijskih sadržaja za djecu	20
2. Roditeljski izazov u kritičkoj prosudbi medijskih sadržaja	22
2.1. Brak kao kriterij roditeljskog autoriteta u globalizaciji medijskih trendova ..	29
2.2. Širenje vidika o medijskim sadržajima	34
3. Odgovornost – temeljna vodilja u učenju za život	36
Zaključak	42
Literatura	44
Izjava o samostalnoj izradi rada	46

Moralni izazovi roditelja u oblikovanju djetetova slobodnoga vremena uporabom medijskih sadržaja

Sažetak

Konvencija o pravima djeteta uvela je novi pojam. S obzirom na suvremena stajališta o djeci pokazala se potreba definiranja *slobodnoga vremena* unutar strateških dokumenata. Povijesne činjenice, makroekonomija, razvoj gospodarstva, standard obiteljskog života, siromaštvo, politička volja te formalni sustavi i organizacije pretpostavljaju posljedice i teškoće u donošenju odluka na štetu djeteta u odnosu na novi pojam. Pretpostavka o primitivnoj kulturi mentaliteta jedne države nasuprot nametnutoj kulturi potrošnje, dijete u medijima postaje novi izazov. Pretpostavlja se iskorištavanje djece u svrhu stvaranja medijskih sadržaja. Dijete ispunjava medijski prostor promovirajući sadržaje za odrasle. Sadržaji namijenjeni za djecu promiču kulturu potrošnje. Roditeljstvo danas podrazumijeva promišljanje o kvaliteti uloge u odnosu na očekivanja okoline. Mnoge društveno-povijesne prilike oblikovale su roditeljstvo. Moć uloge roditelja traži otvorenost prema čovječnosti i osobnosti pojedinca. Roditeljstvo podrazumijeva priliku roditelju i djetetu stvoriti dinamiku života pomoću medijskih sadržaja. Stavovi i sustav vrijednosti o zajedničkom životu muškarca i žene pretpostavlja način prihvaćanja globalnih trendova koji utječu na odgoj djeteta. Roditeljski prioritete utemeljeni pod utjecajem medijskih sadržaja gube mogućnost proživljavanja životnih okolnosti. Život bez stvarnih problema postaje utopija. Roditelji i djeca ostaju u rutini života tražeći zadovoljstvo i sreću putem tehnologije. Izazovi života i stvaralaštvo nestaju. U roditeljima se budi strah i neizvjesnost za budućnost. Podrazumijeva se pitanje da li pojedinac može razumski sagledati okolnosti modernoga života u analizi samoga sebe?

Ključne riječi: dijete, medij, odgovornost, roditelj, slobodno vrijeme.

Moral challenges of parents in shaping the child's free time using media content

Summary

The Convention on the Rights of the Child introduced a new concept. Given the contemporary views on children, the need to define free time within strategic documents has emerged. Historical facts, macroeconomics, economic development, standard of family life, poverty, political will, and formal systems and organizations presuppose consequences and difficulties in making decisions to the detriment of the child in relation to the new concept. The assumption of a primitive culture of the mentality of one state as opposed to the imposed culture of consumption, the child in the media becomes a new challenge. The exploitation of children for the purpose of creating media content is assumed. The child fills the media space by promoting adult content. Facilities designed for children promote a culture of consumption. Parenting today involves thinking about the quality of the role in relation to the expectations of the environment. Many socio-historical circumstances have shaped parenting. The power of the parental role requires openness to the humanity and personality of the individual. Parenting means the opportunity for the parent and the child to create the dynamics of life through media content. Attitudes and value system about the life of a man and a woman presuppose a way of accepting global trends that affect the upbringing of a child. Parental priorities based on the influence of media content lose the ability to experience life's circumstances. Life without real problems becomes a utopia. Parents and children remain in the routine of life seeking contentment and happiness through technology. The challenges of life and creativity are disappearing. Fear and uncertainty for the future are aroused in parents. The question is whether an individual can rationally perceive the circumstances of modern life in the analysis of himself?

Keywords: child, free time, medium, parent, responsibility.

Uvod

Položaj djeteta danas se promijenio na način da ga se promatra i uvažava kao aktivnog sudionika društva koje propituje za dijete i njegove potrebe u skladu s njegovom dobi. Promijenile su se paradigme i teorije o djetetu što je dovelo do prijelaza s tradicionalnog na suvremeniji pristup u odgoju djece. Formalne institucije mnogim su se zakonskim okvirima već prilagodili kao i odgojno-obrazovne ustanove koje sve češće svjedoče o odgojnoj zapuštenosti djece kao i propuštanju odgovornosti od strane roditelja kad je u pitanju mišljenje djeteta.

Prvi dio rada bavi se činjenicama o potrebi uvođenja pojma slobodnoga vremena unutar strateških dokumenata koji nemaju zakonsku težinu ali postavljaju zaštitu djeteta na svim aspektima razvoja i unutar formalnih sustava i organizacija, političkih stranaka i globalne ekonomije zemalja koje utječu na formiranje obiteljskog života. Obitelj kao institucija suočava se s novim problemima u institucijama, siromašnim standardom života, nepostojanjem kvalitetne skrbi o roditeljima i djeci čime se sve manje poštuje volja djeteta. Nadalje, rad pojašnjava činjenicu o sveprisutnosti djece koju se koristi za kreiranje medijskih sadržaja. Medijski sadržaji imaju namjeru stvaranja kulture potrošnje i iskrivljavanja slike o svijetu putem medija koji nameću krive ideale. Takve ideale roditelji nameću djeci u svojoj okolini. Medijski sadržaji za djecu osmišljeni su za stvaranje ovisnosti o materijalnom svijetu. Pozitivni medijski sadržaji o djeci i za djecu rijetki su.

U drugom dijelu pokušava se objasniti suodnos roditeljstva i medijskih sadržaja i suživot u svakodnevicu pod utjecajem okoline i neformalnih organizacija koje se nude za djecu, a nisu u skladu s preporukama strateških dokumenata. Utjecaj medija na roditeljsku ulogu je velik, no zabrinjavajuće je što se roditelj prilagođava nametnutim utjecajima. Ima li obiteljsko zajedništvo ikakav značaj za slobodno vrijeme s djetetom ili tu ulogu preuzima medij? Kako roditelj sebe definira u roditeljstvu unutar obitelji, a u odnosu s okolinom?

Kao značajan kriterij i sustav vrijednosti, brak kao institucija važan je za odgoj djece te se razmatra kontekst može li utjecati dobro i loše i da li može biti razlog za oslabljenu kvalitetu u slobodnom vremenu s djetetom? Može li brak kao institucija u roditelju osvijestiti odgovornost uloge za dijete? Poziva li bračni status ili njegovo

nepostojanje roditelja na drugačiju odgovornost koja će utjecati i na odluke o slobodnom vremenu djeteta?

Roditelji u pokušaju shvaćanja novih trendova analiziraju sami sebe što utječe na njihovo ponašanje i odsutnost pažnje kada su djeca u pitanju. Bavljenje pojedinca samim sobom postaje sebično, a zahtjevima u praćenju trendova teško se odupiru. Duhovni rast nema priliku. Rutina života postaje obveza, zajednički trenuci u obitelji s djecom dužnost. Siromaštvo interakcija roditelja i djeteta nestaje. Dijete raste fizički u čijem razdoblju nema emocija, smijeha i pravila.

Treći dio rada još dublje zadire u intimu čovjeka u pokušaju da objasni utječe li s obzirom na rod, ponašanje roditelja koji moraju definirati sebe u skladu s slobodama današnjih društava? Vodi li roditelj bitku s samim sobom čime mu uloga postaje preteška jer se prepušta slabostima modernoga života?

Mogu li savjest, način odgojnih metoda i ideala roditelja koji su nekada isto bili djeca i njihova iskustva tijekom odrastanja, utjecati na sukob današnjim odgojnim idealima i njihovom potomstvu kao novim modernim generacijama koji trebaju drugačiji pristup?

1. Dječja prava i slobodno vrijeme

Postankom širokog spektra međunarodno priznatih, potpisanih i prihvaćenih dokumenata koji dijete uvažavaju kao ravnopravnog subjekta društva, s pravima, dostojanstvom, ugledom i zaštitom s ciljem ostvarivanja razvojnih potreba svakog djeteta u kontekstu suvremenog načina života pokazala se potreba za uvođenjem novog područja *slobodnoga vremena*.

Uvažavanju i prihvaćanju ovog područja svjedoče mnoge neprilike diljem zemalja u kojima se ne poštuju dječja prava, zakonski akti i propisi koji jasno definiraju odnose i interakcije na dobrobit djeteta, a čije posljedice dijelom snose i roditelji. Nameće se pitanje potrebe za proširivanjem članaka unutar dokumenata s obzirom na alarmnu činjenicu da već postoje dokumenti koji štite dijete. Što društvo modernog doba čini ili ne čini da dijete postaje laka meta mnogih područja interesa čovjeka u kontekstu globalnog, industrijaliziranog i komercijaliziranog svijeta? Animira li uvođenje ovakvih područja na novo postupanje s djecom i daje li veću slobodu društvu i roditeljskoj ulozi jer od toga interes imaju samo rukovodeće kompanije koje zaradu temelje suprotstavljajući se ovakvim zakonima od čega na kraju samo pojedinci imaju interes?

Idu li zakoni i protokoli koji štite djecu na dugoročnu dobit za njihovo bolje sutra ili suprotno, stvarajući pogodno tlo gospodarstvu i kapitalu. Činjenica da roditeljska uloga trpi mnoge izazove jer roditelj mora raditi i zaraditi novac ali gdje jedan roditelj može pronaći način kako postaviti svoje kriterije i granice sebi, a onda i djetetu?

Zaštita djeteta u modernom dobu postaje privilegija ili svatko mora naučiti preživjeti u ovoj planetarnoj divljini. Podržavaju li pravni akti o djeci užurbani način života, trčanjem za materijalnim jer kvalitetan odgoj i uloga roditelja podrazumijeva financijsku moć.

Usprkos svim postojećim zakonima i dalje u svijetu, posebno zemljama članicama Europske unije, postoje razlike u manjinama, crnima i bijelima, siromašnima i bogatima. I dalje djeca usprkos mnogim udrugama i pokretima umiru od gladi, izlječivih bolesti.

S jedne strane imamo društvo koje živi potrošačku kulturu kojoj se roditelji neupitno pokoravaju, a gdje djeca uživaju kulturu odgoja i prikrivenih pravila potrošnje dok s

druge strane nijedan od zakona ne mijenja situaciju pothranjene, siromašne i napuštene djece.

Jesu li djeca danas već rođenjem predodređena za mnoge uloge s činjenicom da roditelji danas prihvaćaju odgoj kao zabavnu ulogu s kojom sebi pripisuju zasluge i tako djetetu postaju pokrovitelj.

Možda je istina u tome da djeca koja uživaju svoja prava, a roditelji koji misle da su kvalitetni roditelji zapravo od djece prave roblje i nove izgubljene generacije koje će kad odrastu osmisliti još jedan zakonski stavak o zaštiti djeteta dok su djeca bez ičega na ovom svijetu zapravo slobodna samo što toga nisu svjesna.

Za koga se pišu ovakvi pravilnici u strateškim dokumentima? Njihova postojanost dokazuje svijest čovjeka 21. stoljeća, njegov način razmišljanja, sazrijevanje čime se problemi civilizacije stavljaju na papir.

U doba srednjovjekovlja mnogi su se filozofi i crkveni učenjaci borili za zaštitu djece, stoga je vidljivo da su djeca kroz povijest naroda patila još i više jer su bila ubijena, spaljivana ili protjerana jer njihovim roditeljima nije bilo dozvoljeno izvanbračno dijete ili dijete s teškoćom. U povijesti su i roditelji trpjeli zbog svoje uloge i bili izloženi pogibelji, napuštanju domova i sličnim progonstvima.

U srednjem dobu i poslije bilo je pravila i zakona koja su štitila djecu ali svejedno je okrutnost bila na vrhuncu naspram roditelja i djece, no nije bilo tehnologije, a svijest čovjeka nije dosegla današnji razvoj.

Danas djeca i dalje pate. Stradavaju u mnogim zemljama radeći u crnoj i sivoj zoni, putem otimanja djece, krađe organa, preprodaje organa, a posebno zloupotreba preprodaje djece.

Je li se čovjek 21. stoljeća pomaknuo sviješću i razvojem mozga u odnosu na povijesna razdoblja i uz postojanje tehnologije život učinio lakšim pa doveo do nedostatka etičkih principa globalnog svijeta koje je najlakše staviti na papir zakona.

Postojanje novog područja slobodnog vremena u pravnim aktima postavlja još jednu razliku koja utječe na kvalitetu promjena u svakoj zemlji. Nisu sve zemlje u jednakom gospodarskom razvoju i jednakom stupnju razvoja. Bogate zemlje imaju veću gospodarsku moć, a time i veći životni standard čime roditeljska uloga dobiva drugačiju odgovornost.

"Lisabonski ugovor, kao međunarodni ugovor o institucionalnom funkcioniranju EU – a, kojim je određen i usvojen odnos između EU – a i religije, u svojem je konačnom obliku izazvao dosta prijepora upravo zbog izostavljanja kršćanskih korijena Europe te činjenice da ni u jednom svojem dijelu ne spominje ni Boga ni kršćansku vjeru, koja je zapravo bila idejna vodilja utemeljiteljima EU." (Bendra, 2018, str. 72-73)

Bogatije zemlje imaju veću financijsku moć što cjelokupnoj naciji omogućuje postavljanje prioriteta na razini obiteljskog života čime odrasli podižu kvalitetu života usmjeravajući svoj život nečemu konstruktivnom, a djeca u takvim obiteljima od malena prihvaćaju stil života. Veće prilike za obitelj počinju od standarda života čime roditelji osiguravaju bolje školovanje sebi i djeci, a obrazovanje podrazumijeva promjenu na moralnoj i mentalnoj razini. Zemlje visokog standarda imaju građane razvijenije svijesti koja omogućuje plemenitu i kvalitetnu kulturu življenja i kao takva ostaje vizija budućim naraštajima.

"Pod pojmom slobodnog vremena podrazumijevamo vrijeme prije ili poslije vremena koje dijete provodi u obvezujućim ustanovama – vrtiću, školi i drugdje. Ostvarivanjem prava na slobodno vrijeme djeca mogu ostvariti brojna prava koja im Konvencija jamči." (Jelavić, 2010, str. 11)

Razvijena svijest vidljiva je u kulturi mentaliteta koja obiluje većim postotkom obrazovanih građana, uređenim društvom koje poštuje zakone svoje zemlje.

Svijest ljudi razvijenih zemalja njeguju tradiciju vrednovanja djela u različitim područjima života. Sustav razvijenih zemalja čuva svoju zemlju poštivanjem pravnih akata koje kontinuirano usavršava, proširuje i nadograđuje. Nacije takvih zemalja imaju izgrađenu svijest i tradiciju kulture življenja u kojima se odgovara za svoje postupke.

Tranzitne zemlje posjeduju sustave koji nadgledaju vođenje pojedinih sustava u zemlji, mehanizmi kontrole kao i licence za rad koji su regulirani propisima, a time svatko zna što treba raditi i po čemu je odgovoran.

Odgovorni sustavi razvijenih zemalja jačaju kvalitetu i podižu standard koristeći resurse modernog vremena poput tehnologije šireći važne informacije za dobrobiti svih ljudi na koja imaju prava bez obzira tko su i što su.

Upućenost u kvalitetu rada, razvijanje vještina potrebnih ljudima koji donose važne odluke i koji zasjedaju na važnim mjestima, a čije kvalifikacije moraju odgovarati uvjetima i zahtjevima posla kojim se pojedinac bavi kako bi ispunio očekivanja svih građana i pridobio povjerenje.

Za promicanje zaštite djece i jačanje roditeljske uloge provođenje zakona i pravilnika zaslužni su ljudi koji ih provode. Bogate zemlje imaju utvrđenje standarde, norme kao i sustav evaluacije postignutog za koje postoji i određena kazna, poput smjenjivanja ljudi, promicanje onih ljudi koji su pokazali rezultate kao i ljudi koji su pridonijeli svojim postupcima i mogu promijeniti pravila i uvesti promjene.

Politika obrazovanja trebala bi biti neutralno područje o kojemu će progovarati kvalificirani ljudi pomoću dostupnih resursa, medija, novina, interneta. Plasirati informacije za dobrobit svih, a posebno djece i time stvoriti međunarodnu suradnju koja će jačati prava svakog djeteta i roditelja.

Pravni akti koji štite djecu ne bi smjeli poslužiti kao argument u prikupljanju političkih bodova pojedincima i strankama niti se pozivati na promjene u sustavima odgoja i obrazovanja u političke svrhe u određenom trenutku.

"Do danas dakle nije izrađen jedinstven međunarodni instrument kojim bi se sveobuhvatno uredila pitanja prava djece i mladih te mehanizmi njihove zaštite na području medija, a najvažniji je globalni ugovor svjetske zajednice, koji je nastao kao odraz svijesti o potrebi jednake zaštite širom svijeta, Konvencija UN-a o pravima djeteta." (Blažević, Stipišić, 2009, str. 54)

Pitanje kvalitete rada i odgovornosti u djelima pretpostavlja da li stručnjak određenog područja ili osoba koja iza sebe ima bogatu političku karijeru mogu raditi u službi zakona jer je praksa mnogih zemalja bilo razvijenih ili u tranzitu da jedan političar predstavlja i svoju političku opciju, a time i ideologiju tima ljudi koji predvode svoje ideje pomoću građana koji ih biraju? Što s time ima karijera jednog znanstvenika ili stručnjaka određene znanosti u kojima su činjenice jasno definirane i nema mjesta filozofiranju od strane političara?

Svaka struka ima svoja pravila i zakone koji jasno definiraju potrebe društva i okoline u ovom slučaju potrebe humanizacije i demokratizacije društva koji su u interesu roditelja i djece.

Politika modernog doba trebala bi uvažiti stručnjake i temeljiti političke paradigme na znanstveno utemeljenim činjenicama štiteći tako ljudski faktor.

Vrsni političari trebaju oslušivati potrebe modernog društva ali na postojećim standardima koje treba uspostaviti i umrežavati.

Produktivnost jedne zemlje ovisi o njenim građanima ali i jasno definiranim pozicijama čelnih ljudi s bogatim opusom rezultata s jedne strane, dok s druge strane stručnjake i znanstvenike podržavati na način da upravljaju i rukovode ustanovama, udrugama i sličnim institucijama na dobrobit čovjeka.

Mnoge zemlje zakonom imaju definirane uvjete koje osoba mora ispunjavati kako bi upravljala određenom institucijom ali nema razrađene mehanizme kontrole nadzora nad tim ljudima. Uvjeti za rukovođenje ustanovom često su zastarjeli kao i sam zakon i ne prati trendove i potrebe modernog društva pa tako jedna osoba rukovodi nekoliko godina ustanovom kao što je odgojno – obrazovna ustanova i pri tome ne mora dokazivati i usavršavati svoje postojeće kvalifikacije već samo ispunjavanje postojećih godišnjih anketa o radu ustanove čime se manipulira, iskrivljuju stvarne situacije, kontroliraju brojevi i slične radnje koje donose privilegije kod upisivanja djece u odgojno – obrazovne ustanove, nepoštivanje uputa Ureda pravobraniteljice za djecu kao i otežano praćenje trendova suvremenih paradigmi o predškolskom odgoju zbog neznanja stranih jezika i ne posjećivanja konferencija i stručnih skupova jer ovakav rukovoditelj ima izvrsne političke vještine i inteligenciju prilagođavanja društvu koje ne doživljava promjene.

Da li je za društvo zdravije da političari budu ljudi koji znaju steći bogatstvo i koji su ga već stekli i da li su to ekonomski stručnjaci koje samo zanimaju brojevi ili je važnije da na važne pozicije o kojima ovise zakoni i pravni akti budu znanstvenici i ljudi iz struke?

Da li je današnji znanstvenik čovjek koji je svoj život predao znanosti i umire u njoj svakim danom donoseći dobro budućim naraštajima samo ideja i iluzija ili početak kraja današnjeg znanstvenika leži u činjenici da se posveti politici i zloupotrijebi znanost? Velika je moralna dilema profesionalca ali izazov ostati vjeran svojem putu i dati najbolje od sebe. Može li se doći do pravih rezultata ako čovjek ne trpi u onome što radi? Znanstvenik u svojim patnjama i političar u svojim izazovima ali put

koji je ispunjen problemima, izazovima i hrabrim potezima može dovesti do promjena.

"Europski je parlament sredinom 2016. usvojio Opću uredbu o zaštiti osobnih podataka (General Data Protection Regulation – GDPR), čija je primjena obvezujuća za sve zemlje članice EU – a od 2018. godine. Na ovaj se način nastoji poboljšati zaštita djece i maloljetnika u digitalnoj sferi, jačati medijska pismenost, ali i osnažiti uloga roditelja u medijskom odgoju djece. Prema Konvenciji UN – a o pravima djeteta, razina roditeljskog usmjeravanja ovisit će o evoluirajućim sposobnostima djeteta." (Anđelić, Grmuša, Tomulić, 2019, str. 80-86)

1.1. Djeca u središtu kulture medijske komunikacije

Siromašnije zemlje i zemlje u razvoju puno teže razvijaju sustav zaštite i mehanizme kontrole nad djecom i roditeljima koji su propisani zakonima.

U tranzitnim zemljama financijska moć je oslabljena kao i gospodarski rast i razvoj. Samim time kvaliteta života je niska, a o standardu života se ne može govoriti. Unutar pojedinih zemalja postoje područja koja nisu jednako zastupljena skrbi, zaštitom i ostalim resursima koji olakšavaju život i omogućuju napredovanje, rast i razvoj djece i zaposlenost odraslih. Sporije se razvijaju mehanizmi koji omogućavaju bolju kvalitetu života poput otvaranja odgojno – obrazovnih ustanova, škola i cjeloživotnog obrazovanja za odrasle koji nisu upućeni u potrebe suvremenog društva koji zahtijeva određene formalnosti koji su definirani zakonom.

Mnogi roditelji slabijeg imovinskog statusa, nepostojanje nikakvog ili vrlo malog statusa kvalifikacije živi svoje stavove koje nasljeđuje od prijašnjih generacija kojih se pridržava u odnosu na odgojne postupke koji se ogledaju u ponašanju djece.

Kultura mentaliteta slabo razvijenih zemalja teže će osvještavati i osnaživati promjene koje donose novi pravilnici i zakoni zbog krutih stavova, vjerskih opredjeljenja, nedostupnosti informacija i stručnosti kadrova koja bi pomogla u promjenama.

Problematika tranzitnih zemalja nije toliko u nedostupnosti tehnologije i medijskih sadržaja već neosvijesteno znanje o zloupotrebi, dugotrajnim posljedicama i s vremenom sve većoj zatupljenosti kojoj stjecanje novih znanja postaje otežano.

Primitivnost je vidljiva kroz različite oblike ponašanja odraslih koji u najmanju ruku moraju imati zadnji model mobitela, najveći promjer ekrana, a broj tehnoloških naprava poput televizije premašuje više od jedne prostorije u kućanstvu.

Pretpostavlja se da je sramotno ne imati nekoliko televizija, mobitela i tableta po članu obitelji samim time jer je obitelj pripremljena i za izlazak s prigodnim oblicima tehnoloških naprava.

"U njihovom odnosu sa širom zajednicom Unija će pridonositi iskorjenjivanju siromaštva i zaštiti ljudskih prava, osobito prava djeteta, EU izrijeком priznaje djecu kao jedinice kojima je potrebna zaštita, ali i koji su također nositelji prava. U Priopćenju o Strateškim ciljevima 2005. – 2009., Komisija zalaganje za dječja prava smatra jednim od svojih glavnih prioriteta: 'Osobit prioritet mora imati djelotvorna zaštita prava djece protiv ekonomske eksploatacije te protiv svih oblika zlostavljanja, s Unijom u ulozi prosvjetitelja ostatka svijeta.' Strategija obuhvaća pitanja kao što su socijalna zaštita, suradnja na razvoju, pregovaranje u trgovini, odgoj i obrazovanje, zdravstvo te kazneno i građansko pravo. Nedavni je primjer podrška koju je dala Komisija da se u svakoj zemlji članici ustanovi Dječji sustav za uzbunjivanje, koji seže izvan granica zemlje, s namjerom pridošenja spašavanju života djece koju su oteli zločinci. Promicanje prava djeteta je integralan dio vanjske politike EU o ljudskim pravima, uključujući politiku razvoja, mira i sigurnosti." (Zito, 2009, str. 13-14)

Problem je što odrasla populacija mnogih zemalja prati razvoj tehnologije kupujući nove modele, a da pritom ne usvajaju nova znanja i informacije o njihovoj štetnosti kao što je zaštita privatnosti, edukacije o kvaliteti medijskih sadržaja, osiromašivanje duhovnog, društvenog i obiteljskog života kao i formalna obrazovanja. Takve navike promatraju i djeca u svojoj okolini.

Da li je problem odraslih pratiti trendove u tehnologiji svugdje i u svakom trenutku, ogleda se u dilemi što će okolina misliti o meni i mojoj obitelji ili odrasli nastoje preživjeti bez većih konfliktnih situacija koje privlače pozornost okoline prilagođavajući se trendovima.

"Propisi Europske unije u skromnom se obujmu odnose na prava djece i gotovo da se može reći da oni tek na načelnoj razini uređuju pravni status djece europskih državljana. Aktivnost Europske unije nešto je jača u području *softlaw*, no ostaje dojam o nedovoljno jasnim pravnim pravilima koja bi štitila djecu." (Hrabar, 2014, str. 181)

Pojam *slobodnoga vremena* u kontekstu Konvencije o pravima djeteta doveo je do oblikovanja istog vremena pomoću novih programa, vještina i animacija za djecu koja su interpretirana kao namjena za djecu i na njihovu dobrobit.

Takvi programi namijenjeni djeci nisu povezani s formalnim sustavom i njih oblikuju i pripremaju ljudi koji nemaju kvalifikacije, licencu za rad s djecom, a posebno programi nisu odobreni od strane nadležnih institucija.

Prostori u kojima se odvijaju animacijski i zabavni programi ne udovoljavaju kriterijima sigurnosti, zaštite i higijenskih uvjeta, odnosno ovakve organizacije nisu jasno definirane zakonom.

Igraonice za djecu, proslave rođendana, restorani, hoteli kao i programi za djecu u sklopu teretane, sportskih i plesnih klubova često o svojoj kvaliteti garantiraju zahvaljujući društvenim mrežama, oglašavanju i reklamama održavajući tako dobar glas i popularnost.

Vlasnici takvih programa ulaze u ovakve poslove jer njima to i jest ideja, samo posao i zarada. Organizacije za djecu ovakvog tipa u sustavu su shvaćene i tretirane kao otvaranje vlastitog obrta bez obzira što je njihov resurs dijete. Vlasnici nemaju predodžbu o pravilnicima, zakonima i potrebnim kvalifikacijama u ovakvim poslovima.

Imidž, privlačnost, atraktivnost postiže se kreativnim i jeftinim trikovima pomoću društvenih profila na kojima se dijele savjeti o djeci, otvaraju se forumi gdje svatko misli što je najbolje za dijete, a u cijeloj priči se ovakve mogućnosti koriste u komercijalne svrhe na štetu roditelja i djece.

Stječe se navika među roditeljima ali i pomoć roditeljima da uhvate malo vremena za sebe i svoje obveze ostavljajući dijete nepouzdanim ljudima koji svoj obrt zagovaraju na temelju interesa i argumenata roditelja koji se zavaravaju činjenicama da je to dobro za moje dijete bez utemeljene stručnosti.

Otvaranje različitih organizacija javlja se kod izrazito popularnih ljudi koji su se dokazali u nekom sportu pa samim time se podrazumijeva da može svoje znanje prenijeti i na nove generacije. Zloupotreba odgoja djeteta događa se tokom sportskih programa koji nisu prilagođeni djetetovim potrebama i emocionalnom životu djeteta koje roditelji upisuju u programe želeći tako samo najbolje za njih.

Upitno je da li roditelj vidi svoj uspjeh gurajući dijete u aktivnosti kojima se uopće ne želi baviti i pretjerano provođenje vremena u klubovima zbog natjecateljskih izazova. Svatko u ovoj igri ima interesa, vlasnici kao i roditelji ali na štetu djeteta.

U građanskom društvu pojavila su se i nova zanimanja pod utjecajem lošeg standarda i kvalitete života. Otvaraju se čuvališta za djecu, nakon mjesečnih edukacija osoba postaje dadilja i dobiva licencu za rad s djetetom što je definirano zakonom. Otvaraju se mogućnosti za prekvalifikacije pa tako ako netko ima ekonomski fakultet uz malo truda može otvoriti čuvalište za djecu. Pravo svakog građanina i roditelja je da odlučuje što je najbolje za njegovo dijete. Da li je formalni sustav odgoja i obrazovanja ugrožen i što ga čini profesionalnim u odnosu na amaterizam neformalnih organizacija?

Prihvaća li odgojno-obrazovna ustanova suvremenost i svoju profesiju podiže na još višu razinu i znači li biti odgojitelj profesiju ili životni poziv? Tko to komercijalizira odgojno – obrazovne ustanove i čini razlike među djecom? Trebaju li djeca odgoj i obrazovanje prema suvremenim paradigmama naših teoretičara ili se doba prije polaska u školu u modernom vremenu svodi na etiketiranje djeteta?

Pretpostavka o obveznom polaženju odgojno – obrazovnih ustanova štitila bi dijete do polaska u školu. Potpore i subvencije svim roditeljima kao i otvaranje prostora koji odgovaraju propisima i standardima za svu djecu, a ne samo zaposlene roditelje.

Financijska pomoć sustavima odgoja i obrazovanja za pokretanje programa koje će voditi kvalificirani ljudi imaju dugoročno pozitivne učinke za nacionalne interese.

Kvalitetni programi u sklopu formalnih ustanova štitit će, jačati i čuvati kulturnu baštinu, standardni jezik, omogućit će učenje stranih jezika, promicanje duhovnih i religioznih vrijednosti, suradnje s drugim ustanovama, vjerski programi, inkluzija, pronalaženje i razvijanje umjetničkih talenata i darovite djece u skladu s razvojnim potrebama djece, doprinos struči novim strategijama i metodama učenja, međunarodno umrežavanje odgojno – obrazovnih ustanova kao i razmjena iskustava profesionalaca osigurat će i pripremiti dijete za školovanje i život s puno zadovoljstva i jasno definirati roditeljsku ulogu.

"Dokazano je da učenik prosječnog socijalno - ekonomskog statusa, koji živi u gradu, nije ponavljao ni jedan razred, obrazovao se prema gimnazijskom programu, a najmanje je dvije godine bio uključen u predškolski odgojima 10% mogućnosti da u provjeri znanja iz matematike postigne ispodprosječni rezultat. Ta mogućnost raste na 76% kada se radi o učenici istog socijalno – ekonomskog statusa ako živi u jedno roditeljskoj obitelji, ima status migranta, u obitelji govori jezik koji se razlikuje od službenog(školskog) jezika, živi u ruralnom području, školovala se u strukovnoj školi, ako je ponavljala najmanje jedan razred i nije pohađala predškolski odgoj." (Bouillet, 2016, str. 18)

Pojam slobodnoga vremena trebao bi se shvaćati i primjenjivati multidisciplinarno, odnosno putem zdravstvenog, odgojno – obrazovnog, socijalnog i školskog sustava čime bi se olakšalo roditeljima u njihovoj ulozi. Mnogi zaposleni roditelji nemaju mogućnosti koje će se definirati zakonom u situacijama kada je djetetu potrebna dodatna zaštita. Često se takve okolnosti realiziraju putem otvaranja bolovanja koje opet ide na trošak roditeljima, a i njihova radna organizacija osjeti posljedice.

Zbrinjavanje djeteta tokom bolesti, adaptacije u vrtiću, boljih porodiljnih uvjeta u odnosu na drugo dijete trebalo bi biti zasebna kategorija, a ne primjerice jedina mogućnost da roditelj otvori bolovanje.

Vidljivost prava djece i njihove provedbe vidljive su kroz zakonske okvire i prava radnika od strane poslodavaca koji su još donekle humaniji u državnim institucijama dok privatni sektor često završava samo na štetu radnika, čime više nije ugrožena cijela obitelj već ishod takvih obitelji. U borbi roditelja da svojoj obitelji priskrbe donekle pristojan život gubi se svaki smisao i želja za promjenama i sudjelovanjem u aktivnostima okoline koji se odvijaju, posebice programa za djecu.

Roditeljska prava podliježu zakonima koji su zastarjeli ili u fazi izrade što traje duže vrijeme, a isprepliću se putem različitih institucija koji teško prate potrebe struke i standarda propisanih za djecu što zbog nepostojećih pravilnika koji bi zahtijevali kontrolne mehanizme nadzora kao i trajne doživotne edukacije kako bi se ubrzalo vrijeme uvođenja promjena u sustav koji će olakšati roditeljsku ulogu i pojačati kvalitetu života djeteta.

Pojedine institucije unaprjeđuju promjene poput socijalne skrbi, školske medicine i odgojno – obrazovnih ustanova i one su karika koja zajedničkim snagama tvori lanac kvalitete, donošenja i približavanja novih spoznaja o djeci. Sustav upravljanja institucijama koji definiraju ministarstva nisu postavili kriterije za radnika i njegovo trajno usavršavanje pa se tako nameće pitanje zašto bi netko na temelju vlastitog entuzijazma trajno usavršavanje činio iz vlastitog etičkog principa, a ne zato što je to zakonska obveza?

Jesu li zakoni koji djeluju na roditeljsku i dječju zaštitu utemeljeni na etičkim principima čime se dugotrajno osigurava kontinuiranost kvalitete života jasno postavljajući uvjete profesionalnog usavršavanja? Etički jest zahtijevati trajno

usavršavanje jer zaposlenik u institucijama odgovornim za djecu nije izložen stresovima, problemima koje donosi vrijeme poput generacijskog jaza i novih mladih stručnjaka čime se štiti ljudskost samoga zaposlenika jer ugrožen čovjek osjeća strah i nelagodu i njegova produktivnost opada. Etički principi trebali bi biti vidljivi na svim razinama u interakciji profesionalca i trajnog usavršavanja, zaposlenika i kontinuiranog razvoja ustanova za brigu i skrb djece u odnosu na poslodavca, ustanove s ministarstvom s potrebama na državnoj, županijskoj i gradskoj razini.

Profesionalci koji se bave odgojem i obrazovanjem kao i drugim odgovornim ustanovama za djecu izloženi su mnogim stresovima, moralnim dilemama čiji postupci nisu udovoljili kvaliteti i postojećim standardima jer je njihov djelokrug rada često ograničen, politiziran, prijeteći i koruptivan od strane klijenata u strahu od otkaza, prijetnji često se udovoljava zahtjevima klijenta na štetu djeteta na svim razinama sustava.

U začaranom krugu nitko nikoga ne razumije stoga roditelji smatraju da su ugroženi ili prevareni, ne razumiju nemoć institucija i njegovih problema, a s druge strane ustanove pod pritiskom zakona i pravilnika koji zastarijevaju, profesionalca dovode u neugodan položaj odlučivanja i donošenja postupaka.

Nepodudarnost kvalifikacija zaposlenika s zakonima koji ne reguliraju prava i obveze svakog zaposlenika koji radi s djecom i roditeljima u vremenu u kojem živimo s obzirom na nove paradigme i istraživanja uzrok su neučinkovitosti i problema društva unutar države.

Mediji poput televizije, mobilnih uređaja koji prilagođavaju ekran potrebama pojedinca donose sadržaje koji plasiraju uočene razlike i upitnost kvalitete kao i točnost informacija koji dolaze iz neprovjerenih izvora i svjedoče o događajima iz svakodnevice koji nisu argumentirani, subjektivnog su karaktera od strane novinara koji često samostalno, a na zadovoljstvo svoje novinarske kuće krše Kodeks časti novinara čime se stvara još veće nezadovoljstvo među populacijom ljudi koje zanimaju teme o roditeljstvu i njihovim pravima.

Nepoštivanje Kodeksa časti novinara koji danas imaju značajnu ulogu u izvještavanju o problemima pojedinih resora otežavaju promicanje standarda predškolskog odgoja, zaštite struke kao i profesionalaca u predškolskom odgoju koji

su često izloženi etiketiranju, predrasudama i stereotipima kao da nemaju pravo na privatni i društveni život.

U tranzitnim zemljama koje još grade kulturu mentaliteta, kulturu humanizma i demokracije nerijetko dolazi do pogrešnih zaključaka, generalizacije čime se sve više udaljava od objektivnosti koju je najteže postići. Stvoriti standard i kulturu jedne zemlje utemeljenu na neutralnosti, egzaktnosti postaje nezamislivo. Jesu li predrasude i stereotipni način života posljedica nepostojanja promišljanja i kritike svakog građanina zemlje znak za neosvijesteni moral pojedinca u modernom vremenu?

Novinarska praksa koja ima značajnu ulogu u medijskim sadržajima oblikuje i utječe ne svijest ljudi, no da li je dovoljno fleksibilna za promjene modernog doba i potreba suvremenog odgoja i obrazovanja? Je li novinarstvo osvijestilo stvarne potrebe u informacijama koje će pomoći učinkovitosti ili podliježe preispitivanju savjesti kod oblikovanja i plasiranja informacija?

Novinarska praksa podrazumijeva prihvaćanje novih pravilnika i Konvencije koja štiti dijete kao subjekt društva i pronalaženje prave mjere između profesionalnog izvještavanja i zlouporabe informacija, a ne hraneći komercijalni svijet odraslih, potpomažući slici o djeci koja postaju žrtve globalizacije.

"Etički kodeksi su neka vrsta vodiča kroz brojne moralne dileme i izazove sa kojima su suočeni novinari prilikom izvještavanja. Pridržavanjem profesionalnih standarda mediji zadobivaju ugled, rejting i povjerenje publike. British Broadcasting Corporation (BBC), Canadian Broadcasting Corporation (CBC), list Guardian, Washington Post, The New York Times, Wall Street Journal. Cable News Network (CNN), National Public Radio (NPR) i Public Broadcasting Service (PBS) samo su neke od zapadnih medijskih kuća koje su izgradile ugled pridržavanjem etičkih normi."(Jelić i Ružić, 2007, str. 63)

Moderno doba trebalo bi podrazumijevati postojanje vrednovanja kao karakteristike koja će ojačati putove misija i vizija pojedinih područja ljudske civilizacije koja će se polako i sigurno razvijati na dobro svima, čime će pokazati prave aktivnosti, metode i strategije jačanja budućnosti.

Vrednovanje kao etički čin poboljšati će učinkovitost čovjeka kao resursa koji može doprinijeti ljudskoj vrsti ali i istovremeno pokušati objasniti ljudski faktor ne oduzimajući čovjeku pravo na slobodu.

1.2. Stvaranje medijskih sadržaja za djecu

Djeca su postala zanimljiv poticaj za kreiranje mnogih sadržaja koji se plasiraju u medijima. Zloupotreba putem medija na štetu djece odvija se na način da se djecu koristi u reklamnim spotovima, promidžbu određenih proizvoda kao i plasiranje poneke ideje ili teorije.

Djeca su postala sinonim kojim se dokazuje kvaliteta nekog proizvoda ili ih se iskorištava za prikupljanje glasova u svrhu neke političke ideje. Postoje medijski sadržaji koji korektno surađuju s institucijama koje brinu o djeci i po pravilima novinarske struke djecu prikazuju onako kako nalažu strateški dokumenti poput Konvencije o pravima djeteta.

Današnji svijet u kojem vlada zakon novca gradi teoriju o komercijalizaciji čiji trendovi svoje kapitalne resurse temelje na djeci kao budućim potrošačima koje tek treba preodgojiti i nametnuti zakonima potrošnje. Da bi se postigla stalna moć zarade i ovisnosti o kupovanju i potrošnji djeca su postala dio mnogih promidžbenih poruka, kao i iskorištavanje dječjih mogućnosti u krive svrhe zloupotrebe. Gledajući medijske sadržaje roditelji i djeca spontano i opušteno usvajaju krive vrijednosti, stječu pogrešne stavove o ljudima i stječu pogrešan dojam o svijetu i svemu što se događa u njemu.

Zloupotreba medijskih sadržaja kod roditelja i djece uzrokuje strah i pomalo zatvaranje u sebe i time odvajanje roditelja i djece u njihovoj komunikaciji gdje je svatko usmjeren na sebe. Pojavljivanje djece u različitim medijski sadržajima za odrasle privlačno je djeci i roditeljima. Roditelji dobivaju krivi osjećaj sreće i zadovoljstva u odnosu na svoje dijete i žele mu priuštiti sve ono što se predstavlja kao poželjno za dijete.

Medijski sadržaji sve više umaraju roditelje stvarajući ovisnost i kulturu kupovanja čime se slobodno vrijeme s djetetom sve više pretvara u obiliske trgovina, šoping centara i nabavljanje trenutno popularne igračke koja je dio nekog crića.

Dijete promatrajući medijske sadržaje usvaja sadržaje koji nesvjesno utječu na njegov razvoj jer će u pojavljivanju djeteta u medijskom sadržaju za odrasle upamtiti i jedan dio istoga sadržaja. Postupno će dijete s odrastanjem biti fokusirano na materijalne stvari koje je negdje upamtio. Ponašanje roditelja s djetetom za vrijeme

praćenja medijskih sadržaja može utjecati na interakciju i odnos s djetetom u budućnosti.

Mnogi medijski sadržaji pozitivnih namjera doveli su do otvaranja igraonica za djecu, emisija o zdravim receptima i savjetima za roditelje, sportskih, umjetničkih, religioznih i kulturnih programa čime se djecu pozitivno tretira i u društvu i u medijskim sadržajima.

Ovakvi sadržaji pomažu u sprječavanju nasilja u obitelji i nad djecom, redukciju debljine kod djece, a najviše mogućnost iznošenja dječjeg mišljenja javno putem medija i uz novinare u svakodnevnom životu unutar svoje okoline. Bogaćenje medijski sadržaja ovakvim korektnim činjenicama i postupanjima stvara kreativno osmišljavanje sadržaja za slobodno vrijeme roditelja i djeteta.

2. Roditeljski izazov u kritičkoj prosudbi medijskih sadržaja

Tradicionalno gledano roditeljstvo se smatra poželjnom ulogom koja donosi poštovanje okoline ali odražava i mnogo neodgovornosti koje roditelji i njihova okolina nisu svjesni. Postati roditelj u našoj kulturi ispunjava očekivanja okoline koja nije u današnjim modernim vremenima dovoljno osviještena o odgovornosti koju roditeljstvo povlači za sobom. Je li netko postao roditelj slučajno, u kakvim okolnostima i s kojim razlogom važno je jer će takvi temelji odrediti sudbinu roditeljstva?

Roditeljstvo je isprepleteno različitim uvjerenjima, predrasudama i stereotipnim razmišljanjem. Na njega utječu mnogi čimbenici poput bliže i dalje obitelji, političkih uvjerenja, vjerske i nacionalne orijentacije kao i osobna iskustva roditelja. Roditeljstvo posjeduje moć koju treba znati upotrijebiti. Roditeljstvo je proces koji živi, razvija se i u stalnom je iskušenju, analiziran od strane okoline, djece, politike, medijskih sadržaja i religije. Roditeljstvo je poput živog organizma. Zanemarivanje ili zloupotreba roditeljske pozicije može dovesti do trajnih problema. Roditeljstvo traje i s vremenom pokazuje učinjene greške, neuspjele pokušaje odgoja kao i njegovo iskorištavanje za potrebe odraslih.

Koliki teret roditeljstvo nosi svjedoči njegovo preživljavanje tokom povijesti civilizacije ljudi. Rađale su se i rušile političke ideje, mijenjala su se ustrojstva društva i poredci čije je udarce primalo roditeljstvo koje se prilagođavalo, dijelilo i opisivalo ali ostalo je ono bitno i temeljno, a to je roditeljstvo.

Roditeljstvo je uloga koja je povijesno izložena promatranjima i osluškivanjima da li će se prilagoditi nametnutoj političkoj volji ili će nastaviti rasti u duhu prirode obitelji i njezinih potreba?

Mnoge su društvene podjele tokom vremena pomoću roditeljstva iskazivale svoju moć. Ugled i moć pojedinih obitelji, kraljevina i akademskih krugova temeljile su se na roditeljskim usmjeravanjima i odgojnim modelima.

Je li današnje roditeljstvo izgubilo svoj pravi smisao i važnost zbog života u modernom vremenu ili je roditeljstvo u povijesti bilo samo za bogate i odabrane? Da li je roditeljstvo žrtvovano kako bi se učinile jasne podjele među društvenim klasama i tko je to davnih dana vidio važnost u odgoju djeteta?

Kada se rodilo roditeljstvo i što ga je stvorilo možda se može objasniti velikom zaštitom crkve i njenih poglavara koji su tokom povijesnih razdoblja značajnim djelima i dokumentima izborila slobodu roditeljima i zaštitu djece? Da li se roditeljstvo utemeljilo na progonstvu siromašnih roditelja kao čin kojim će se zaštititi dijete i time roditelj zadobiti svoje privilegije jer neshvaćenost društva prema djeci gledano današnjim očima čini se kao mit. Spaljivanje, otuđivanje i ubijanje djece djela su kojima su se kažnjavali preljubnici i nezakoniti brakovi, dok danas spona roditeljstva ne podliježe nikakvim zakonima i načelima, a djeca su zaštićena strateškim dokumentima.

Danas roditeljstvo može podnijeti samo jednog roditelja, više roditelja prethodnih brakova, osoba koje su prihvatile ulogu roditeljstva bez uvjeta, iako ista osoba nema vlastito potomstvo pa do isto spolnih zajednica kojima neke zemlje omogućuju obred vjenčanja i posvojenje djeteta.

Ponavlja li se povijest kroz obrazac ponašanja samo upakiran u model modernog života gdje roditeljstvo postaje standard i ispit za propitivanje potreba društva, moći i stjecanje poštovanja okoline onih koji zbog vlastite ličnosti nisu dobri i ravnopravni pojedinci društva? Kriju li se mnogi problemi društva, nepriznate nove pojave koje nisu jasno definirane stručnim okvirom poput homoseksualnosti, a podržane zakonskim okvirom u sjeni roditeljstva na štetu djece?

Je li roditeljstvo samo kulisa s lijepim zavjesama čija predstava krije mnoge tajne, probleme i bolesti koje su današnjem društvu tabu i zabranjena tema čije se ponašanje opravdava odgojem djeteta? Činitelji okoline, radno vrijeme roditelja i društvo elementi su koji njeguju roditeljsku ulogu koja je sveprisutna uvijek gdje god se osoba nalazila bez obzira na prisutnost djeteta.

Tehnologija ima snažan utjecaj na razvijanje roditeljske uloge zbog svojeg savršenog oblikovanja i dostupnosti, uvijek i svugdje. Odgajanje djeteta postala je populistička i senzacionalistička tema o kojoj svi pričaju. Reklame za svijet automobila, hrane, kozmetičkih preparata, odjeće kao i stila života općenito subliminalno uključuje djecu kao poruka s težinom i važnošću. Time roditeljstvo samo teče u istom smjeru zajedno s odrastanjem djece i prilagođavanjem koje uništava čin komunikacije koja povezuje roditelja i dijete.

Roditelji zajedno s djecom prate istu putanju, bez promišljanja o kvaliteti odgoja i usmjerenosti roditelja na dijete, a djeca promatrajući roditelje usvajaju pogrešne obrasce ponašanja. Vrijeme je saveznik koji roditelju može pomoći u sagledavanju odnosa s djetetom, ali ono je danas posvećeno zahtjevima medija i njegovih trendova dok će poslije u godinama odrasle djece i upitne odgovornosti roditelja i njihovih postupaka biti kasno.

"Stiče se utisak da su Aristotel i Platon sa svojim napisima o dečijem razvoju bili prvi koji su imali neki stav o tom pitanju. Na mnogobrojnim očuvanim crtežima iz starog Egipta česti su prizori iz porodičnog života faraona. Vladar i vladarke na njima često su prikazani u društvu sa decom. Zaključujući po očuvanim zakonima, mezopotamska kultura takođe je posvećivala vrlo mnogo pažnje deci. Deca se zaštićuju nizom zakonskih regula. Stari zavet ne govori mnogo o deci. Ono što ipak izvire na površinu jeste vrednost muškog deteta za roditelja. Roditeljstvo je da sprovodi disciplinu, jer detetu je disciplina potrebna smatraju stari Grci. Rimljani visoko vrednuju decu, možda i više nego Grci. Ono što čini bitnu razliku između porodice starog Rima i stare Grčke jeste izraženiji autoritet oca u Rimu. U srednjem i kasnom srednjem veku sve više se obnavlja interesovanje za dete, a time i indirektno i za funkcije roditeljstva." (Kapor-Stanulović, 1985, str. 16-21)

Utječe li na poslušnost roditelja njihovoj ulozi kojoj se predaju bezuvjetno današnji medijski sadržaj koji predstavlja ogledalo roditeljstva modernog vremena? Medijski sadržaji obiluju temama i sadržajima kao i savjetima u različitim formama o djeci.

Roditeljska razina može potaknuti pojedinca na promišljanje samoga sebe kao i shvaćanje vlastitog postojanja u sadašnjem vremenu. Osoba može činiti vlastite procjene i odgovoriti na pitanja o smislu vlastitoga života i odlučiti o svojim postupcima. Roditeljstvo se čini kao dobar pokretač i motivacija u svakodnevnom životu.

Kvaliteta medijskih sadržaja može potaknuti roditelje na promišljanje i kao takvi, medijski sadržaji nisu toliko negativni. Mogu pomoći roditeljima pokazati nove situacije i događaje o kojima roditelji ne promišljaju i ne znaju širinu i dugoročnost kvalitete sazrijevanja djeteta dok oni sami analiziraju sebe.

Nitko tokom odgoja i obrazovanja ne razmišlja na način kakav će biti roditelj jednoga dana, hoću li uopće postati roditelj i kako doći da takve razine? Nitko ne poučava odgovornostima u životu ka ovoj ulozi. Rijetki promišljaju o težini ove uloge gdje je glavni fokus na dijete i činjenica da će pojedinac postati roditelj. Imamo li generacije pojedinaca koje razmišljaju ovako? Veliki je teret ostavljen

pojedincu kao i odluka. Tko može dati odgovor na ovakva pitanja i da li su uopće svrhovita? Je li plemenito odustati od nje, prihvatiti neke druge odgovornosti zbog straha koji se ulijeva pojedincu na ovakva pitanja ili se to pitanje potiskuje negdje u nutrini osobe i ostavlja za budućnost i slijepo se predaje osoba ovome nepoznatome putu?

Bi li formalni sustav pomogao u odlukama putem stručnih pomoći i konzultacija s pojedincima? Primjena teorijskih, istraživačkih i praktičnih savjeta mogla bi približiti situacije i životne okolnosti i tako humanizirati odluku o roditeljstvu. Možda bi stručna i formalna pomoć umanjila pobačaje koji svojim brojevnim pokazateljima pogoršavaju vjeru u nimalo laku ali plemenitu roditeljsku ulogu?

Kako roditelj može sebi pomoći, kako pobjeći i ponovno se vratiti svakodnevnom životu? Ova uloga uvijek je sjedinjeni dio pojedinca i kao takav neodjeljiv ali zna li roditelj postaviti i odvojiti granicu svoje ličnosti s ulogom roditelja? Može li tehnologija pomoći u tome? "Djeca mogu biti oštećena u duševnome razvoju i u nepotpunoj i u potpunoj obitelji jer atribut cjelovitosti obitelj dobiva tek postojanjem emocionalnoga sklada."(Rečić, 2014, str. 87)

Medijski sadržaji danas su sveprisutni i bez njih život nije moguć. Svugdje i uvijek sve se analizira pomoću njih. Oni su svojevrsni standard koji ima i svojih prednosti. Medijski sadržaji mogu zbližiti članove obitelji na način da jedni drugima pomažu, pojašnjavaju i poučavaju korištenje istih pa tako dolazi do lijepo izmjene komunikacije različitih generacija. Koliko su odrasli spremni pružiti priliku djeci i biti iskreni s njima pokazuje njihovu spremnost na promjene u društvu.

Otvaranje profila na društvenim mrežama, zajednički trenuci koji se slikaju i objavljuju kreiraju i izgrađuju kritički stav ali istovremeno i odrasli i djeca na tom putu bivaju propitivani unutar sebe samih postupaju li savjesno?

Mnogo se lažnoga može učiniti, izgovoriti, ali u sve to nesvjesno zaboravljamo da su uključena i djeca.

Računalne igrice mogu roditeljima poslužiti kao zajednički trenutak s djetetom u kojem će se opustiti, oslušivati izjave djeteta i što je neprocjenjive vrijednosti, druženje s djetetom. U takvim okolnostima dijete se počinje otvarati roditelju i ima povjerenje u njega. Mogu li i žele li se današnji roditelji spustiti na razinu djeteta i

što ih u tome sprječava? Je li medijski sadržaj moderan način prilaženja djetetu ili izbor roditelja da ukrade vrijeme za sebe u obitelji?

Nezaboravni trenuci mogu se stvoriti praćenjem posebnih stranica koje zbližavaju roditelja i dijete pri čemu svatko gradi svoje stavove. Modne stranice, on line narudžbe mogu pomoći roditeljima u njihovoj ulozi u odnosu na dijete pri čemu se javlja propitivanje savjesti zajedno s djetetom o tome što je u redu i što nije. Roditeljska uloga podliježe testiranju što dovodi do novih situacija i događaja u odnosu na dijete ali to je bogatstvo života.

Dinamika života obogaćuje život i pojedince i može jedino tako ići dalje. Svodi li se život na zatvaranje u sobe s obaveznom tehnologijom poput TV-a, računala ili tableta u kojem svatko radi svoje, slobodno vrijeme gotovo je nevidljivo.

Opasnosti medijskih sadržaja mogu dovesti do problema unutar obitelji time što odrasli ne razumiju da sve što se čini putem medija npr. društveni profili moraju samima sebi moći odgovoriti stoje li uistinu iza svega navedenog i objavljenog.

Medijski sadržaji moćan su medij ali utjecaj još nepovoljniji ako je savjest roditelja upitna. Roditelji mogu dijeliti svoju odgovornost s drugim roditeljima putem medija, kritizirati, davati osvrte, a sve to samo kako bi negativnost i bijes u njima samima negdje izbacili. Tu nema iskrenosti već samo govorno nadmetanje riječi koje odlaze u vjetar i tako iz dana u dan.

Sadržaj praćenih medija može roditelju poslužiti kao alibi koji će mu pomoći objasniti vlastite stavove unutar samih sebe, a koje ne dijele tamo gdje bi trebalo, s članovima obitelji.

Na svakom je roditelju zadaća da pronađe odgovor u sebi kako se nositi u vrtlogu tehnologije, stvarnoga života i potrebe djeteta? Motivacija za roditeljstvom trebala bi pomoći u rješenju, a iskrenost nas samih prema poduzetim koracima u životu koje ne možemo više promijeniti ili zamijeniti i vratiti se na staro pronaći upravo u modernim stvarima koja su nam dostupna i koja nam dokazuju smisao našeg postojanja u modernom vremenu i ono nam daje priliku da pronađemo sebe i ono najbolje ostavimo budućim naraštajima.

"Istinska se zajednica očituje u međuljudskoj prisutnosti istine koja se osobno iskazuje. Virtualni prostor može tek oponašati ili odražavati te stvari (kako god uvjerljivo), ali ih ne može stvoriti. Međutim, on nas može zaslijepiti da povezanost

pogrešno shvatimo kao zajednicu, podatke kao mudrost, a učinkovitost kao izvrsnost. Ako se kiber-prostor čvrsto drži stvarnoga svijeta i ako se odupremo njegovim kušnjama da doslovno zamijenimo virtualnim, može nam služiti. Inače će postati zahtjevni medijski gospodar koji traži sve naše vrijeme i snagu." (Groothuis, 2003, str. 195)

Medijski sadržaj unutar obitelji služi kao karika lanca uz roditelje i dijete. Odnosi su povezani međusobno i isprepliću se iz dana u dan analizirajući pojedine situacije.

Djeca usprkos višesatnim boravkom ispred različitih vrsta ekrana promatraju svoje roditelje i tražeći način kako kupiti još vremena ispred ekrana dok roditelji šire virtualnu zajednicu prijatelja sličnih interesa, statusa i životnih navika i time pokušavaju pronaći sebe.

Ima li nečega dobrog u tome što roditelji analiziraju druge roditelje, njihove stavove i odluke naspram djece i na temelju toga donose vlastite? Da li se u ovom virtualnom svijetu može jasno uvidjeti kvaliteta roditeljske uloge koja je utemeljena na istinskim vrijednostima, a čije odluke roditelja imaju pokriće jer činjenica jest da velika većina roditelja koja čini slične stvari virtualnim mrežama ublažava stavove i propitivanje vlastite odgovornosti?

Roditeljima čini se medijski sadržaji služe kao alibi kako bi objasnili samima sebi postupke koje čine i jako puno drugih roditelja pa je to onda u redu, a strah od budućnosti postaje sve veći s odrastanjem djeteta.

Dijete odrasta, strah koji nismo racionalizirali s supružnikom i donosili odluke s supružnikom i vlastitim sustavom vrijednosti neće omogućiti vraćanje na staro i popravljavanje pogrešnog, a zaslijepjenost od straha učinit će ponovno isti model ponašanja roditelja u svojoj ulozi da pomoć i neizvjesnost naspram djeteta objasne pomoću medijskih sadržaja. Ovaj začarani svijet medija ima takav cilj, vrtlog zajednica ljudi koji nemaju hrabrosti oduprijeti se ovisnosti o tehnologiji i živjeti u stvarnom životu i tako proživjeti svaki problem u sebi samome.

"Virtualni svijet u svojoj ekspanziji, kvantitativnoj i kvalitativnoj, sve više konkurira stvarnom svijetu, što je posebno izraženo kod djece koja su najnezaštićenija. To dovodi do otuđenja, ali i gubljenja iz vida vrijednost pravoga života. Virtualni je svijet čovjekov proizvod koji ga često upućuje na iskrivljenu sliku samoga sebe, zatvarajući mu pristup transcenciji. Čovjeka u njegovoj preuzetnosti kao i samouvjerenosti kao da uopće nije briga niti želi misliti o negativnim posljedicama korištenja elektroničkih medija. U pravoj stvarnosti, unatoč svim teškoćama prouzročenim ljudskom slabošću, čovjek se lako susreće s naravnim i nad naravnim

ljubavlju koja ga može dovesti do vjere. Virtualna stvarnost, iako se predstavlja u najprivlačnijem svijetlu, nudi prvenstveno zabavu koja progresivno izolira čovjeka i vodi ga u sve veći egocentrizam te desenzibilizira za duhovnost." (Mužić, 2014, str. 402-403)

U virtualnom druženju zajedno s djecom i njihovim bliskim prijateljima roditelji uočavaju pojave poput imitacije u ponašanju, donošenju odluka, citiranja poznatih pisaca i sličnih obaza ponašanja i komunikacijskih poruka koje u sebi često kriju subliminalnu poruku, a često biraju krug prijatelja s kojima nemaju zajedničku prošlost i koji o samim supružnicima ništa ne znaju putem medijskih sadržaja.

Pojava imitacije drugih ljudi, socijalizacija odraslih pomoću medijskih sadržaja, prihvaćanje različitih stilova života i stalna potreba za novim informacijama o životima drugih ljudi nije tako loša ali kada roditelj doživi osjećaj kao da sam to već doživio i ovo mi se čini poznato od nekuda vraća osobu u prošlost kada je bila dijete. Problem je što odrasla osoba može uvidjeti ovakve okolnosti ali na savjesnoj razini dovodi do lošeg raspoloženja, traženja izlaza putem loših navika i bježanja od samoga sebe jer kad je odrasli bio dijete prirodno je učenje putem imitacije ali dijete toga nije svjesno. Ono uči i razvija se ali odrasla osoba dolazi pred zid. Teška je okolnost kada se roditelj pronade u nekim situacijama identičnima njegovoj prošlosti. Što navodi odraslu osobu da imitira drugu osobu, njene navike i stil života? Što navodi odrasle da žele informacije o drugim obiteljima i osobama? Da li se u intenzivnim divljenjima drugima, hvaljenju nekoga i u krajnjem slučaju imitiranju istih skriva neiskrena želja da se osobu povrijedi ili krije li se ljudska zla namjera poput pasivne agresije da se nekome naudi? Tko je ovdje žrtva, a tko zlostavljač? Zanimljiva situacija opet slična pojavi među djecom samo na razini odraslih. Da li ona osoba koja hvali zapravo želi sebi pomoći, a onaj tko prima hvalu ne propituje kvalitetu i iskrenost svojih odnosa s drugima?

Medijski sadržaji imaju svojih pozitivnih i negativnih strana. Kako bi se osvijestilo dobro i dobro postalo i zaživjelo među ljudima nešto mora utjecati izvana što će tokom života spoznajom biti oživljeno. Mnoge sadržaje djeca i njihovi roditelji uvijek pamte i pitanje zašto pamte određeni sadržaj i što je to tako značajno ostavilo dojam na pojedincu? Možda će upravo jedan crtić, priča ili film spasiti savjest nakon nekoliko godina kada pojedinac odraste, a roditelj sazrije i tada u trenutku svojega života shvati zašto je određeni sadržaj privukao njegovu pažnju.

Zašto bajke, poznati ljudi, stihovi neke pjesme privuku našu pažnju kada smo toliko mali, ali ono što se u odrasloj osobi dogodi kada nakon niza godina susretnemo isti sadržaj neprocjenjive je vrijednosti jer nam sugerira odgovore o nama samima, što smo i tko smo i gdje smo? Možda će poneki medijski sadržaj promijeniti način gledanja na svijet tokom odrastanja. Možda će nam pokazati što smo sve proživjeli u životu i koliko smo jaki i što se još može učiniti?

Usponi i padovi roditeljske uloge i njihove djece, dinamika života trebala bi oscilirati s mogućnostima modernog života jer se time rađa dobro i ljudskost u djelovanju jer nas raznolikost dobrih i loših sadržaja poučava tokom života kakvi smo zapravo i čemu težimo, da li znamo odabrati, imamo li izbora?

Jedna od dobrih strana medijskih sadržaja jest što roditelj može usporediti svoje vrijeme odrastanja i njemu zanimljivih sadržaja s sadašnjosti i vlastitom djecom koju privlače neki novi sadržaji. Dinamika koju mediji čine u pojedincima i djeci može oplemeniti ljudskost jer ga potiče na analizu sebe ali i problem ako pojedinac nema potrebu analizirati i promišljati. Medijski sadržaji otvaraju nam mogućnost propitivanja čega se bojimo i da li se nečega bojimo, što nas rastužuje, što nas nasmijava i kojim se to sadržajima uvijek vraćamo?

"Medijska kultura stalno se mijenja i razvija, ali odgoji obrazovanje djece ne mijenjaju se istom brzinom. U obiteljima s djecom odrasli ne moraju biti stručnjaci za sve medijske fenomene koji su djeci zanimljivi. Kada je o medijskom odgoju riječ, on prvenstveno zahtijeva prisutnost, zanimanje za život djeteta te spremnost i sposobnost za razgovor o pitanjima vezanim uz medije."(Tomljenović, Ilej, Banda, 2018, str. 4)

2.1. Brak kao kriterij roditeljskog autoriteta u globalizaciji medijskih trendova

Može li bračna institucija preživjeti trendove modernoga vremena koji zbog svojih zahtjeva utječu na odluke odraslih ljudi i oblikuju njihov način života? Da li je brak kao zajednica i glavni temelj svake zemlje ugrožen ili su njegovi zahtjevi preteški za pojedince koji se na njega odlučuju?

Postavlja li brak već na početku bezuvjetnu odgovornost odraslima prema samima sebi i svojem partneru ili su ljudi izgubili smisao za bilo kakav sustav vrijednosti koji ima svoj cilj i naum?

Možda bračna organizacija sputava odrasle supružnike u strahu i neizvjesnosti u budućnost, a otvorena veza između dvoje odraslih ljudi utočište i mjesto sigurnosti kojem će se vraćati na način kako oni to žele i kada žele jer su u braku kriteriji malo drugačiji.

Ideja o braku može potaknuti supružnike ili bolje rečeno ljubavnike da preispitaju sami sebe i odluče što je najbolje za njih? Ovo je još najzreliji potez ali pojedinci ponekad slijepo ulaze u brak bježeći od samih sebe ali i misleći da će time riješiti neke druge probleme. Često okolina tu može puno pomoći ali i pogoršati situaciju u kojoj nerijetko svatko vidi svoje interese.

Globalni svijet u medije plasira i popularizira načine odlučivanja javnih osoba kao što su predbračni ugovori, zavjeti, ponavljanje obreda vjenčanja ali i velikih korporacija koje zarađuju na samim organizacijama vjenčanja pa tako danas kvaliteta postupaka ne ogleda se u odluci na bračnu vjernost već na oblačenju vjenčаницe s potpisom.

Medijski sadržaji brak predstavljaju kao čin stjecanja popularnosti makar to bilo kratkog vijeka, organiziraju se sajmovi vjenčanja, nagradne igre za osvajanje bračnog putovanja i time brak stavljaju u kontekst koji može ostaviti pozitivan dojam na populaciju ali brak s globalnim svijetom nema poveznicu o ovim okvirima.

Koji su interesi globalnih tvrtki stvoriti iluziju o braku kojemu brojevi ne idu u prilog jer se mnogo mladih parova rastaje, dok neki o ovoj zajednici uopće ne razmišljaju?

Kombinacija zajedničkog života u dvoje je mnogo. Neki nikad nisu bili u braku, neki jesu i više ne žele i slično. Da li financijska neizvjesnost, rad na određeno vrijeme, odlazak na višemjesečni rad u inozemstvo i strah od nevjere partnera brak danas postavlja kao moćan alat, kriterij i izazov ljudima koji imaju sustav vrijednosti i žele ga preispitati?

Može li se pretpostaviti da brak postaje standard i oslonac supružnicima u teškim danima kada treba odgojno postupiti naspram djeteta? Utječe li zasnivanje braka između dvoje ljudi na njihovo odlučivanje o odgoju djeteta?

Podrazumijeva li bračni status i moralnost supružnika na čijim će temelji počivati njihove odluke o djetetu i hoće li one biti zajedničke ili pojedinačne, a jedan od partnera će se prepustiti. Snosi si li jedan roditelj koji donosi odluke o odgoju djeteta uvijek teret svoje uloge i odgovornost koja ide uz svaku odluku ili drugi roditelj

svojim nesudjelovanjem i šutnjom zapravo negoduje jer se mišljenja roditelja razlikuju?

Hoće li neslaganjem u karakteru, različitim svjetonazorima, nacionalnim i vjerskim opredjeljenjem vladati duboki jaz koji će oblikovati roditeljsku ulogu i njene moći i time će jedan partner kroz život naučiti ušutjeti i pronaći način kako doći do djeteta?

Za djecu je teško kada jedan roditelj donosi odluke bile one lijepe i ružne, no odrasli misle da djeca ne vide i ne razumiju probleme odraslih i zašto samo jedan roditelj dominira? Odrastanjem dijete to počinje iskorištavati, posebno jer medijski sadržaji lakše utječu na svijest mladog čovjeka kojemu nisu osviještene prave vrijednosti i kvalitetni sadržaji o životu.

Kako bi i moglo dijete uzorno sazrijevati, kada odrastanjem razvija bliskost s ljudima koji ne mogu donijeti zajedničku odluku, imaju različite kriterije, sustav vrijednosti, vjeruju u različite simbole i znakove, pripadaju različitim svjetovima, političkim ili znanstvenim. Sve to plaćaju djeca svojim životom.

"Danas prevladavajući koncept ljudskih prava plod je višeslojne evolucije. Pratimo trend restrukturiranja obitelji koji je započeo prije stotinu godina zapošljavanjem žena izvan obitelji. Slobodarski duh dvadesetog stoljeća oživotvorio se preko načela individualizma. U sve većoj mjeri svaki se pojedinac, samo formalno član neke obitelji, smatra podjednako legitimiranim da ostvaruje svoje interese i da ga društvene institucije u tome ne sputavaju već da ga čak podupiru. Isprva važna zaštitna prava počinju ustupati mjesto novim samo odredivim pravima. Da li je čovjek dovoljno jak da iznese teret izbornih sloboda? Pravnici svjesni nemogućnosti djelovanja često prebacuju 'loptu' nesavršenom moralu, a rijetki su oni koji upozoravaju da je moguće i nužno djelovanje i na promjeni morala. Sustav obvezatnosti prava u domeni ljudskih odnosa zapravo je preslikan sustav kongentnih običajnih normi nastalih baš u toj sferi. Čini se da nismo svjesni mogućnosti da autoritetom pravne norme djelujemo i na modele ponašanja ljudskih bića na području morala." (Hlača, 1998, str. 196-197)

Postoji li značajna veza s odgojem djeteta i postoji li poveznica odnosa odraslih s djetetom i kakve je kvalitete i učinkovitosti taj utjecaj roditelja? Možda postoji samo interakcija s djetetom koja je oblikovana obvezom roditelja, a temelji se na zadovoljenu osnovnih bioloških potreba djeteta. O višim sferama interakcije s djetetom se ne može govoriti poput razvijanja roditeljskih kompetencija o kojima bi i odgojitelji djeteta mogli loše protumačiti ako dijete polazi odgojno-obrazovnu ustanovu.

Izostanak roditeljskih kompetencija ne može se graditi jer ono traži intelektualne ali i moralne osobitosti roditelja.

Rast roditeljski kompetencija i želja roditelja da poboljša i prihvati greške u odgoju djeteta ovisi o dinamici veze s partnerom i kako se ona razvijala? Začetak veze s partnerom pretpostavlja gradnju te veze u svojem trajanju i veza kao takva ako je smisljena i savjesna dolazi pred izazove i kušnje. Uspješnim savladavanjem svih prepreka veza i dalje traje ali u formalnim okolnostima poput zaruka i skorog čina braka. Kako otvorena veza ostaje takvog karaktera i traje bez ikakvih dinamika i oscilacija u odnosu dvoje odraslih ljudi? Potencijal takve veze loše će utjecati na odnos djeteta koji će biti prirodan ili će prohtjevi roditelja biti poput velikih očekivanja za dijete, postavljanja velikih kriterija djetetu, čime roditelj opet rješava svoj bijes i bespomoćnost preko djeteta.

Što to pojedinci nose u sebi kada se rastanu pa potaknuti lošim iskustvima gube kriterije i tolerancija raste na otvorene veze s partnerima koji ili nemaju uopće djece ili novi par ne želi više djece? Tko u ovim situacijama postavlja pitanje kako je djeci koja ovo sve gledaju i moraju prihvatiti jer kako ovdje pomoći roditeljima, a kako djeci? Kako zaštititi djecu pokušavajući opravdati postupke i odluke roditelja i njihovih života u kojima oni imaju apsolutnu vlast?

Novac netko mora zaraditi. Danas su tu i otac i majka ravnopravni osim u obiteljima u kojim još uvijek vrijede razmišljanja da muškarac brine o obitelji, a žena o kućanstvu. Ubrzani način života, radnička prava koja su okrenuta dobrobiti poslodavca ne propituje zaštitu obiteljske zajednice kakva god ona bila, taj teret ostaje roditeljima koji djeci žele samo najbolje pa tako o odgoju djece i razvijanju roditeljskih kompetencija nema ni govora. On nestaje, kao što nestaje i iskren odnos roditelja i djeteta u slobodnom vremenu u kojem svatko traži svoje vrijeme.

Možda upravo sloboda svakoga člana obitelji koji samostalno kreira svoje slobodno vrijeme ostavlja prostora svakome da analizira okolinu i sebe unutar nje. Tokom povijesti djeca nisu imala ovakve slobode poput ostajanja dokasna ispred ekrana ili zajedničkog gledanja nekog medijskog sadržaja s roditeljima jer takvim roditeljima je to bilo nezamislivo. Djeca su imala i obiteljske obveze koje danas smatramo ugrozom za dijete u smislu sigurnosti. I danas nerijetko slušamo o stradavanju djece na selu gdje se djecu uključuje u poslove neprimjerene njihovoj dobi ali autoriteti

roditelja utemeljeni su na primopredaji teorija njihovih roditelja i djedovine kojoj se pokorava. Obično se u takvim obiteljima i poštuje muška riječ.

Različito pojedinih članova obitelji koji njeguju kulturu različitosti u kontekstu iznošenja osobnih stavova, pravo djeteta da postavlja pitanja i dobije odgovor, zajednica u kojoj veze odraslih i djece nisu vezana krvnim srodstvom i u kojima svatko njeguje drugačiji životni stil mogu obogatiti kulturu življenja svakodnevnog života. Takva obitelj u modernim vremenima možda posjeduje otpornost i poznaje način kako se nositi s trendovima komercijalnog svijeta pa time zajedničkim odnosima i interakcijama prate trendove i medijske sadržaje i uživljavaju se u takav svijet. Ipak ovdje postoji barem nekakav odnos unutar obitelji. Nesavršenost u modernim stajalištima možda probudi dobro u primitivnim preprekama koje sputavaju ljudsko djelovanje.

S obzirom na to da je brak kroz povijest imao visoku vrijednost i poštovanje okoline ali djeca nisu imala slobode i prava kao danas te se poslušnost iskazivala očevoj figuri, u modernim otvorenim vezama svi podjednako otvoreno komuniciraju, mnoge teme nisu etiketirane i zabranjene, više se razgovara i brak kao formalni čin ne mora nužno značiti i moralno okruženje za odrasle i njihovu djecu.

Iako život u modernim vremenima čovjeka stavlja u kontekst napredne civilizacije sva gledišta i aspekti gledanja nisu bitni kao ni usporedbe s povijesnim činjenicama jer danas moral možda poprima drugačiji oblik nego kako je čovjek naviknut, uobičajeno tražiti kaznu, prekršaj, zatvor ili osudu na nekoga. Možda je moral u modernom vremenu vidljiv na drugačijim mjestima, situacijama, događajima koji se čini u oku promatrača poput nagrade. Možda ljudske sudbine i životne priče na različite načine iskupljuju sami sebe i traže oprost, možda se guše u vlastitim postupcima i odlukama.

Ne čudi danas pojedince iznenadne trudnoće, trudnice pred oltarom u bijeloj vjenčanici, maloljetnici u automobilima, maloljetnička prostitucija i ovisnost o alkoholu i drogama, bijeg od kuće i nestanak djece, pobačaji maloljetnica, zlostavljanje životinja, agresija među braćom i sestrama, otimanje tuđeg partnera, preljubi i tako unedogled samo čitamo vijesti kao da se izvještava o vremenskoj prognozi. Strahote koje smo gledali osamdesetih godina u američkim filmovima sada su postali realnost s objašnjenjem da smo društvo koje se moderniziralo.

Vidimo li moral i danas? Čini se da je toliko vidljiv da ljudi šute na grozna djela kojima su izloženi. Moral ih ušutkava. Nema kritike, nema tužbi ni kriterija.

Životne nedaće i problemi u obitelji, tragedije, pogibelji, neizlječive bolesti možda su ogledalo onome pojedincu koji to sve promatra. Možda su poneki događaji tu zbog nas, da nas probude, podsjetite dok gledamo tuđu patnju?

Česta je pojava financijski situiranih obitelji kojima je tradicija i koji su prepoznatljivi u svojem poslu nesretna jer imaju možda autistično dijete i uz bogatstvo koje posjeduju ne mogu pomoći vlastitom djetetu. Možda upravo to dijete štiti moral svojih bližnjih i podsjeća na ono dobro u čovjeku.

Postoje obitelji izrazitog siromaštva i bez javnog ugleda ali imaju dijete izvrsne darovitosti i potencijala. Moral roditelja ovdje oplemenjuje i suštinski usrećuje ove roditelje i tu novac više nema težinu samo osiguranje dobrobiti za napredak djeteta.

Čudan je taj moral. Hoda među ljudima uvijek i svugdje. Vidljiv je uvijek. Živi i podsjeća da su jaki zapravo slabi, moćni beskorisni, siromašni hrabri. U ovom loncu života ima svakakvih začina i sastojaka, koliko će se skuhati i tko će ga skuhati, a tko pojesti ovisi samo o ljudima i njihovim životima? Koliko će djeca uspjeti živjeti svoje živote ne ovisi o odgoju, roditeljima ni medijskim sadržajima već o moralu koji može probuditi svakoga pa i dijete?

"Dobar primjer roditelja i roditeljsko vodstvo *leadership* bitni su za jačanje izgradnje mladih za čistoću. Majka koja poštuje majčinski pozivi svoje mjesto u Crkvi, uvelike pomaže razviti usvojim kćerima oznake ženstvenosti i majčinstva i pred sinove stavlja jasan, snažan i plemenit primjer žene. Otac koji svoje ponašanje nadahnjuje na muškom dostojanstvu, bez maskilizma, bit će za sinove privlačan uzor, a kćerima će biti nadahnuće za poštovanje, divljenje i sigurnost." (Ivan Pavao II., 1997, str. 53)

2.2. Širenje vidika o medijskim sadržajima

Medijski sadržaji danas obiluju mnoštvom informacija, činjenica i osmišljenih sadržaja s različitim namjerama koji imaju za cilj odvući pažnju roditelja od svakodnevnih briga i obveza.

Iako se roditeljima ponekad u svakodnevici događa da im dijete postane obveza i dužnost često nedostatak vremena za aktivnosti s djetetom postaju sve rjeđe.

Roditelji koji ne uspijevaju postaviti prioritete na dnevnoj razini, postaviti kriterije i pravila u obitelji propuštaju mogućnost za što kvalitetnijim upoznavanjem vlastitog djeteta.

Poznavati svoje dijete obogaćuje i samog roditelja jer time spoznaje osjećaje o sebi što mu pomaže u roditeljskim odlukama.

Roditelji propuštaju i zajedničke trenutke s djetetom koji su dragocjeni, a u odrasloj dobi djeteta i jasno vidljivi. Dijete pamti zajedničke trenutke i nosi ih s sobom što obogaćuje njegov mladi život i čini ga otpornim za njegove izazove u životu.

Roditelji aktivnim praćenjem medijskih sadržaja i društvenih mreža ne osiguravaju mogućnost za prirodne i spontane reakcije s djetetom poput obične svađe, iznošenja osobnih stavova kojima dijete usvaja slični sustav vrijednosti i uči kako zdravo rješavati konflikt, kako razgovarati i ono najvažnije stvoriti i održavati komunikaciju. Dijete od najranije dobi nema situacije u kojima može iskazati emociju, stav i želju za nekom aktivnosti jer je pažnja usmjerena na medijske sadržaje.

Zajedničko gledanje nekog medijskog sadržaja roditelja i djeteta može obogatiti njihov odnos ali ne bi trebao postati rutina i nezdrava navika već izazov za roditelja i dijete u kojem će zajedno analizirati i smijati se.

Kreativnost u odnosu roditelja i djeteta slabi i nestaje jer nije potaknuta životnim okolnostima i problemima koje se zajedničkim snagama rješavaju već se utjeha i privid zadovoljstva za dijete i roditelja traži u instant sadržaju nekog medija.

3. Odgovornost – temeljna vodilja u učenju za život

Osviještenost vlastite spolnosti, muške i ženske podrazumijeva znak zrelosti, a time i sposobnost sagledavanja samoga sebe, analiziranja vlastitih postupaka i djelovanja kao i slobodu interakcije s drugim ljudima koje promatramo očima odraslih.

Rađanje vlastite spolnosti razvija se uz pomoć i suprotnoga spola naspram kojeg učimo o sebi i vlastitom tijelu. Koliko možemo kontrolirati vlastiti nagon i želje, koliko možemo zadržati u sebi i na koji način to podijeliti s nekim zahtijeva intimnu i savjesnu razinu osobe?

Svjedoci smo različitih društvenih sloboda koje su podržale mnoge zemlje svijeta i putem pravnih okvira poput legalizacije homoseksualnih brakova i dozvola za posvojenje djeteta u istoj zajednici.

Mnogo se nasilja na globalnoj razini dogodilo upravo zbog ovakvih sloboda homoseksualnim parovima, pojedincima različitih seksualnih orijentacija kao i transvestizam čime se izravno utječe na prirodu ljudskog ponašanja i opstanka civilizacije.

Tko ima interes argumentirati pravno, medicinski i etički opstanak ovakve vrste ljudi i s kojim ciljem? Stvara li se pogodno tlo djelovanju ovakvih sloboda u kojem zdrav razum pokušava pronaći odgovore s obzirom da su formalne institucije odobrile ovakve slobode?

Čini li izbor pojedinca koji se javno i formalno etiketirao kao takav ugrozu razvijanju uloge roditelja za koju je neophodna muško-ženska interakcija i kako djetetu objasniti poljubac dviju žena dok hodate ulicom? Usprkos mnogim strategijama rada s djecom i medijski sadržaji nude kvalitetne aplikacije i virtualne slikovnice o kojima se danas može razgovarati s djecom.

Ono što se događa u roditelju može biti prepreka da se oslobodi prema djetetu i što bezbolnije postupi odgojno. Bijes roditelja koji ima dijete ovakve slobode teško argumentiraju i prihvaćaju. Da li je važno da roditelj svoju spolnost razvija odgajajući samoga sebe i prihvatiti potpuno normalno svijet koji ga okružuje? Da li je korektno dijete odgajati u duhu mržnje, osvete i izgradnje stavova koji dijete s vremenom stavlja u konflikt s modernim svijetom čime otežava djetetu koje će kad odraste morati pronaći vlastiti način kako se nositi s multikulturalnosti i uvažavanjem različitosti?

Mnogo muške populacije o sebi i ženi uči putem pornofilmova. Nema dijeljenja istinskih osjećaja s supružnikom, ponekad nerazumijevanje partnera dovodi do nevjere. Žene vjerno prate društvene profile javnih osoba i njihove rituale te slične navike prenose i na djecu. Slobodno vrijeme upražnjava se po trgovačkim centrima, gledanjem natjecateljskih emisija o modi i hrani čime se takve televizijske ideje prenose na svakodnevni život obiteljske zajednice.

Odnos između muškarca i žene otrovan je i ne može se otvoriti vlastitim emocijama pronalaženju vlastitih zajedničkih užitaka i otkrivanja spolne zrelosti i njezinih blagostanja i dobrobiti. Partneri se međusobno ne poznaju, ne razgovaraju, jedan drugoga ne čuju, čini se kao dva stranca među kojima nema povezanosti i svako malo pada na testu kušnje.

Danas se muškarcem odnosno ženom smatra onaj koji uspješno prati modne trendove kao i dobar izgled te profesionalni život čime se dokazuje uspješnost ali na čijem putu se gubi umjetnost življenja i unutrašnja ljepota koja dolazi u odricanju samoga sebe.

Usmjerenost na samoga sebe postiže se javnim ugledom, materijalnim dobrima gdje pojedinac bilo muški ili ženski predaje svoj život kriterijima koji nisu u skladu s ljudskom prirodom. I muški i ženski postaju usamljeni, utjeha normalna pojava, a želja za jačanjem spola sve veća čime osoba podliježe sve brže porocima alkohola, droge, računalnih igrica i promiskuitetu, a duhovne gladi čovjek postaje svjesniji i više ne može i ne zna kako se vratiti na pravi put. Mnogi su roditelji odgajani u duhu dominacije spola. I danas slušamo mlade očeve da muškarci ne plaču, a djevojčice jednim "selfijem" s majkom rješavaju trenutnu napetost u obitelji.

Očevi putem računalnih igrica s djecom, ponajprije muškom, stvaraju imidž moćnosti muškarca koja se odvijaju ispred ekrana. Često se očeva uloga i razvijanje spolnih uloga kod djece čine postupci koje rade samo očevi, kupovanje novih igrica, spajanje kablova i sličnih popravaka, odlasci u multimedijalne trgovine dok se djevojčice poučava da majka ide u nabavku, kupuje odjeću i posprema dom.

Današnje razvijanje spolnih uloga kod djece od strane roditelja usko s povezani s medijskim sadržajima. Muškost i ženstvenost poistovjećuje se s akcijskim junacima u animiranim crticama u kojima se sve više pojavljuju ženski akcijski junaci.

Motivi akcijskih junaka prenose se na svakodnevni život i preuzimaju roditeljsku ulogu. Frozen na šalicama, haljina kakvu nosi Miffy, a tek torbica od Fiffy. Roditeljsku očinsku i majčinsku figuru preuzeli su likovi iz crtića i odluke unutar obitelji čine se poput likova u crtiću.

Može li različitost među partnerima potaknuti borbu spolova i time život pretvoriti u nadmetanju tko je jači? Čini se da neki parovi tako i izgledaju. Oboje su društveno aktivni, oboje moraju imati auto i hobije. Može li obrazovanje pojedinog roditelja izazvati stres partneru koji nije akademski potkovan stalnim pojašnjavanjem o odgojnim idealima ili današnji roditelji svoj spol jačaju preko djece potičući ga u športske klubove, škole stranih jezika, plesne i glazbene škole i slično? Krije li se iza odgojnih ideala problem ega roditelja i dokazivanje vlastite muškosti i ženstvenosti?

Pretpostavka je i da postoje roditelji koji su obiteljski život i potomstvo začeli da bi dokazali svoju spolnost čime se ovaj problem s vremenom produbljuje i postaje vidljiv na način da takvi pojedinci nisu savjesni i često pokazuju nezainteresiranost za dijete i prepuštaju sve odluke ženi jer to je ono što jača njihov ego. Često je i žena žrtva u ovakvim obiteljima jer je takvim pojedincima prioritet iskazivanje muškosti što u današnjim vremenima vidimo kao povećano nasilje u obitelji.

I žena može biti agresor i u odrasloj dobi jačati svoju žensku stranu posebno ako iza sebe ima propali brak, neuspješne veze s puno partnera ili duhovno nezadovoljstvo.

Važno je da se kod djece razvijaju spolne uloge jer se jednom usađeni stavovi kasnije ne mogu mijenjati. Kakav će odgojni model biti roditelj svome djetetu ako ga je njegov otac u djetinjstvu tukao ili kakva žena može osvijestiti vlastitu ženstvenost i seksualnost ako je gledala majku koja se opija. Nisu svi roditelji odrastali u ovakvim uvjetima ali činjenica jest da su teme o vlastitom tijelu i seksualnosti još uvijek tabu pa čak i mladi parovi koji se ustručavaju zagrliti i poljubiti pred vlastitim djetetom. S druge strane mnogi roditelji promjene partnere dok su djeca mlađe dobi, razvijaju zajednički život, presele se jedan drugome i postanu očuh ili maćeha. Kakav će odgojni model ove djece biti kad odrastu?

Pitanje je da li medijski sadržaji i slobode u modernom vremenu u čovjeku izazivaju nelagodu i strah gdje osoba počinje preispitivati samu sebe čime se stvara nesigurnost vlastitog postojanja i da li pojedinac usprkos nametanju modernih trendova uspijeva zadržati zdrav duh, a da pritom ne vrijeđa druge, svjedoči laži i

nanosi štetu drugima jer današnje medijske platforme omogućuju da iz udobnosti vlastitog naslonjača komentiramo tuđe živote i postupke? Ovakvo ponašanje može opravdati i činjenicu da je na svijetu sve više gojaznih ljudi. Da li je utjeha u hrani iza ekrana život i dostojanstvo osobe koja odgaja dijete umjesto da se bori i s svojim djetetom razgovara o svemu vježbajući primjera radi uz Youtube kanal.

Medijski sadržaji danas nameću ideale ljepote za odrasle i djecu već od najranije dobi. Muškarci i žene uporno nastoje pratiti trendove koji ih sapinju i čine nesigurnima kada su sa svojim partnerom ili partnericom. Često se zaboravlja da iza mnogih savršenih tijela koja se plasiraju stoji sat vremena kirurških zahvata koje su danas postale normalni i uobičajeni trend. Na djecu se utjecaj modnih i tjelesnih ideala postiže animiranim filmovima poput Shreka koji je debeo ili simpatično popunjen ali zelen, čime subliminalna poruka u djetetovoj glavici ostavlja trag beskorisne duhovnosti i životne ispraznosti. Crtić Maša i Medvjed jedan je primjer koji prikryveno utječe na međuljudske odnose u odrasloj dobi. Teletubbyji kao jedan od omraženijih televizijskih programa izravno namijenjen na plastični mozak najmlađih čije pohranjene izopačene informacije više nitko ne može promijeniti.

"Čovjek postmoderne predstavlja se kao 'biće bez temelja' jer mu aktualna socio-kulturalna klima pruža mnoge mogućnosti, koje su često u kontradikciji. A odsutnost temelja nerijetko postaje odsutnost identiteta. Na taj način on postaje čovjekom bez 'preciznog lica', zapravo s različitim licima, ovisno o situaciji. Pojedinaac i skupina, lišeni identifikacije s nekom objektivnom vizijom, trajno se nalaze pred izborom između različitih mogućnosti značenja. To je, čini se, najdramatskiji plod koji se ubire s 'drveta kompleksnog društva' i koji vodi prema ogorčenoj subjektivnosti na crti relativiziranja svih vrijednosti. Novo doba obilježeno je naglašenim individualizmom, s grčevitim naglašavanjem i traženjem vlastitoga "ja" i njegova samoostvarenja, što degenerira u naglašene oblike subjektivizma i narcizma. Zaključak koji se nameće nakon pažljivog čitanja "znakova vremena" a to znači i značajki svojstvenih postmodernoj, jest da njezino postznanstveno i posttehnološko usmjerenje dovodi u pitanje monolitički i univerzalistički sustav znanstvene racionalnosti. U isto vrijeme potrebno je ukazati i na rizik dehumanizirajućeg tehnopolisa, koji je utemeljen isključivo na vrijednosti i ritmu proizvodnje i potrošnje." (Šimunović, 2003, str. 183-186)

Svi su odrasli jednom davno bili djeca. I dijete mora odrasti. Gdje na ovom putu počinju i završavaju granice i tko ih postavlja? Život traje, događa se kao proces, tijelo se mijenja, stavovi oblikuju i prilagođavaju. Postoji li još nešto što vodi pojedinca njegovim odrastanjem ili su izazovi života nešto u prirodi ljudskog

življenja da se s njima suživljuje. Čovjek zna da ima svoj kraj kao i početak, no da li je to znanje osviješteno na pravilan način?

I djetetu i odraslome zajedničko je da mu bude dobro, da osjeća ugodu i ovisnost o ljudima iz svoje okoline, no što se dogodi djetetu tokom djetinjstva da u odraslosti tako teško zadržava ono djetinjasto u sebi, a djetetu u djetinjstvu neposluh tako privlačan? Ima li smisla tražiti povezanost djetinjstva i odraslosti u jednom životu? Čovjek je sposoban misliti, time i prisjećati se ali sagledavati situacije u svome životu, povezivati događaje i osobe koje smo susreli na putu života.

Djetetu nitko ne govori o odrasloj dobi i što život donosi već mu se priča prilagođava njegovoj dobi i potrebama, uljepšano slikovno i govorno nježnim jezikom ljubavi gledajući očima odraslih, a kada jesmo odrasli priču ne poznajemo i samo čekamo, a ni sami ne znamo što? Zaboravljamo analizirati, pitati, razmišljati, stvarati i veseliti se izazovima kojih možda danas i nema toliko jer se izgubila težnja za kvalitetom života, spontanosti i slobodi djelovanja pojedinca.

Nitko pojedinca ne poučava kako biti roditelj, niti kako biti muškarac, a kako žena. Ljudskost je izložena stalnim naporima, da se iskaže u djelovanju čovjeka na sve iskustvene doživljaje. Da li se stoga pojedinac vrti u krugu svoga života, prvo dok je malen, a onda kada odraste nošen iskustvima djetinjstva djeluje na vlastito dijete tražeći iste vrijednosti koje i on sam posjeduje? Postoji li odgojni trenutak u odnosu roditelj-dijete usprkos suvremenom načinu života s tehnologijom ili je taj odnos začarani krug preklapanja, nadmetanja i proživljavanja svakodnevice u kojem jedni druge sputavaju zahtjevima na dobrobit života onoliko koliko je svakome potrebno? Dijete želi, teško ga je odbiti u njegovim zahtjevima, neumorno i uporno ostaje svoj, tražeći sve više dok roditelji umorni od žurbe i vlastite nutrine traže utjehu i nadu u odnosu s svojom djecom. U ovoj igri nema odgoja kao i načela življenja već isprazno trošenje slobodnoga vremena utemeljeno na činjenici da netko jest roditelj, danas čini se sasvim dovoljna.

"Suvremeni čovjek usvaja stečevine znanosti i umjetnosti, proizvodnje i tehnike što je posve razumljivo i prijeko potrebno za život u uvjetima suvremene civilizacije, ali nije razumljivo zašto čovjeku kao društvenom i u biti moralnom biću (*homomoralisu*) isto tako ne pružamo i stečevine morala, moralno-etičke vrednote i postignuća. Nema sumnje, osim tjelesne, intelektualne, estetske i radne, svakom čovjeku je prijeko potrebna i moralna kultura, moralne vrijednosti i ideali. Bez tih moralno-etičkih vrednota, bez moralne kulture, ne možemo govoriti o čovjeku kao ljudskom biću."(Vukasović, 1993, str. 301)

Mnoga životna iskustva odraslih i djece stvorena su putem medija, prividno i lažno na štetu stvarnoga života. Mediji vjerno prate potrebe i interese obitelji, uključuju ih u sadržaje, traže aktivnosti i sudjelovanja kao i angažman malih i velikih. Događa li se roditeljima osjećaj oslobođenja kada dobiju potomstvo pa time i podjela odgovornosti s okolinom zbog koje i nemaju potrebu moralno prosuđivati? Činjenica da su prema okolini ispunili očekivanja u smislu da se postane roditelj možda je dovoljna na razini očinstva i majčinstva ali za roditeljstvo potrebna je moralna ličnost. Da li u pojedincu ostane praznina kada dobije dijete jer kada se osvijesti roditeljstvo rodit će se i nova dimenzija osobe. Odgajati je moć kako za profesionalce tako i za roditelje. Pojedinaac voli moć, a zašto se roditelj plaši utjecaja na dijete po vlastitom izboru? Zašto svoju i ulogu mnogih roditelja dijeli putem tehnologije, a život koji je sam stvorio povjerava sudbini?

"Nemoguće je da ikada postoji društvo u kome nema sukoba i konkurencije, osim ukoliko se usled neke mutacione promene u biologiji ljudskog roda ljudska priroda sasvim ne izmeni. Sposobnost čoveka da večito zamišlja utopijska društva nadmašuju jedino njegovi stalni bezuspešni pokušaji da ih ostvari. Svatko od nas, manje ili više, teži da pronađe druge ljude za koje vjeruje da imaju ista uvjerenja i osećanja kao i on, jer to jača naše samopouzdanje, bez obzira da li smo katolici, homoseksualci, frejdisti ili članovi laburističke partije. I što je veća naša nesigurnost u sebe, sve više težimo ovakvom načinu potvrđivanja sopstvenog identiteta. Utopije u kojima se ljudi ne bi takmičili niti sukobljavali bile bi neopisivo dosadne: masovna udruživanja bezličnih jedinki. Čovjek je zaštićen od sukoba jedino kad je u majčinoj utrobi ili u grobu, koji su oboje ugodna i usamljena mesta za kojima možemo da čeznemo li da žalimo. Ali dok u jednom život skoro da nije započeo, dotle je u drugom zauvek zamro." (Storr, 1989, str. 79-85)

Zaključak

Dijete je danas postalo aktivni sudionik društva i svijeta odraslih zahvaljujući strateškim dokumentima poput Konvencije o pravima djeteta unutar koje se opisuje novi pojam slobodnoga vremena. Dijete ima svoja prava utemeljena i razvijena na njegovim biološkim i razvojnim potrebama no kako svijet u modernim vremenima prati globalne trendove samo iz ekonomskih razloga i stjecanja moći, povijest naroda, kultura življenja i razvoj svijesti čovjeka dovele su do pogrešnog tumačenja prava djeteta.

Djeca su postala sudionici svijeta odraslih ali na pogrešan način. Njihova zloupotreba posljedica je življenja u kulturi potrošnje, stjecanja kapitala pri čemu roditeljska uloga podliježe drugačijim kriterijima i sustavu vrijednosti. Iskorištavanje djece bilo u pozitivne i negativne svrhe svakako je dovelo do potrebe mijenjanja mogućnosti da dijete samostalno odluči u kontekstu formalnih institucija i roditeljskog doma. Djeca postaju sinonim u okolini odraslih, u svijetu medija. Postaju teme i izazov mnogim institucijama, profesionalcima, struci i zakonima jer u borbi za preživljavanjem i stjecanjem novca gubi se kvaliteta usluge, znanje postaje nevažno, a usmjerenost na rješavanje istih problema stječe se dojam krivnje koju roditelji zajedno s sustavom svaljuju na teret djeci i budućim naraštajima.

Danas djeca uživaju pogrešne slobode od kojih krivi ljudi imaju interes dok institucije i roditelji učinkovitost odgoja i vrijednosti iskazuju putem modernih trendova.

Svijet odraslih danas vidi dijete u medijskim sadržajima kao dokaz kvalitete nekog proizvoda, uvjerljivosti i pouzdanosti nekoj reklami ili političkoj ideologiji.

U medijima se stvara ozračje uvažavanja djetetova mišljenja u svrhu promidžbe ideje ili slanja poruke javnosti u čijoj je pozadini drugačija namjera. Takvi sadržaji u medijima nisu namijenjeni djeci i njihovoj dobrobiti.

Neznanje i siromaštvo kako unutar sustava tako i obiteljskog života uloga odgoja nema nikakvu težinu i tu odgovornost preuzimaju mediji.

Pojavljivanje djeteta u medijskim sadržajima stvara odnos s roditeljima i djecom dok ih prate no takvi trenuci u medijima imaju drugačije kriterije i poruke koje su krivo tumačene od publike i štete roditeljima i njihovoj ulozi kao i djeci.

Roditeljstvo i njegova uloga postali su značajni i danas, izloženi mnogim kušnjama što zbog tradicionalnog shvaćanja roditeljstva, a što zbog povijesti koja izlaže roditelje problemima.

Roditeljska uloga danas je popularna i kao takva se plasira u mnogim medijskim sadržajima.

Roditeljstvo je tema i mnogim zajedničkim parovima kojima brak kao čin postaje izazov. Zahvaljujući popularizaciji roditeljske uloge i ona biva pogrešno shvaćena što u svakodnevnom životu u odgoju djeteta kada su odgojne poruke i postavljanje ideala i normi djetetu postale teške, neodgovorne i neučinkovite.

Kako bi roditelji ostali vjerni samima sebi kao supružnici, brak postaje ideja i čin kojim se dokazuju želje i potrebe, no stvarnost u kontekstu modernih trendova ne traži puno kvalitetnoga što roditeljima oduzima puno vremena i pažnje čime kvaliteta odnosa s djetetom slabi. Usmjerenost na dijete i njegovu dobrobit postaje shvaćena kao obveza bez roditeljskog prosuđivanja.

Roditelj koji ne procjenjuje svakodnevne situacije osiromašuje vlastitu zajednicu za duhovni rast. Nema prilika za duševno sazrijevanje i u takvoj sredini vlada hladnoća u odnosima s djecom koji nisu obogaćeni životnim iskustvima i osjećajima što opet ide na štetu djeteta.

Pojedinac koji jest roditelj danas uživa mnoge slobode koje su nametnute medijskim sadržajima i time je to opravdano. Nema straha od odgovornosti jer sebičnost u osobi udaljuje od stvarnosti i roditeljske uloge, a odgoj djeteta opet odgovornost društva, a najmanje roditelja.

Literatura

- Anđelić, V., Grmuša, T., Tomulić, A. M. (2019) Zaštita privatnosti djece i maloljetnika na društvenoj mreži Facebook: navike i iskustva roditelja. *Communication Management Review*. 4(1), 78-97.
- Bendra, I. (2018) Kršćanstvo i EU: Izvještavanje »Glasa Koncila« u razdoblju pristupanja republike Hrvatske Europskoj uniji (2009.-2013.) *Crkva u svijetu*. 53(1), 71-93.
- Blažević, S.; Stipišić, J. (2009) Pravna zaštita privatnosti djece u medijima. U Jelavić, M. (Ur): *Zaštita privatnosti djece u medijima. Zbornik priopćenja s tribine*. (53-62). Zagreb: Pravobranitelj za djecu.
- Bouillet, D. (2016) *S one strane inkluzije predškolske djece. Analiza pristupačnosti kvalitetnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja djece u ranjivim situacijama u Hrvatskoj*. Zagreb. Ured UNICEF-a za Hrvatsku i Pučko otvoreno učilište »Korak po korak«.
- Groothuis, D. R. (2003) *Duša u kiberprostoru*. Zagreb STEPress.
- Hlača, N. (1998) Utjecaji i propusti zakonodavstva u odgoju mladeži. Kršćanski odgoj mladeži – ljudska spolnost istina i značenje. *Bogoslovska smotra*. 69(1-2), 187-197.
- Hrabar, D. (2013) The Establishment of a European court for the rights of the child as a new contribution to the area of freedom, security and justice. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*. 64(2) 181-198.
- Ivan Pavao II. (1997) *Ljudska spolnost istina i značenje*. Zagreb Kršćanska sadašnjost.
- Jelavić, M. (2010) Prava djece i slobodno vrijeme-što o tome govori Konvencija o pravima djeteta. U: Flego, M. (Ur): *Dječja prava i slobodno vrijeme. Zbornik priopćenja s tribina pravobraniteljice za djecu*. (11-16) Zagreb. Pravobranitelj za djecu.
- Jelić, I., Ružić, N. (2007) *Prava djeteta i novinarska praksa-iz perspektive ljudskih prava. Priručnik napravljen za potrebe Regionalne kancelarije UNICEF-a za Centralnu i istočnu Evropu (CEE/CIS)*. Dublin UNICEF – Dublin Institute of Technology.
- Kapor-Stanulović, N. (1985) *Psihologija roditeljstva*. Beograd: Nolit.

- Mužić, J. (2014) Štetan utjecaj virtualnoga svijeta na djecu. *Obnovljeni život: časopis za filozofiju i religijske znanosti*. 69(3), 395-405.
- Rečić, M. (2014) *Kako odgajati odgovorno dijete*. Osijek: Vlastita naklada.
- Storr, A. (1989) *Ljudska agresivnost*. Beograd: Nolit.
- Šimunović, M. (2003) Odgoj vjere u situaciji etičkog relativizma i pedagoškog pesimizma. Suočenje vjeroučitelja s postmodernom svijesti i potreba trajnog usavršavanja. *Crkva u svijetu: Crkva u svijetu*. 38(2), 179-207.
- Tomljenović, R., Ilej, M., Banda, G. (2018) *Djeca i mediji. Knjižica za roditelje i skrbnike djece*. Zagreb Nacionalni audiovizualni institut Finske. Odjel za medijsko obrazovanje i audiovizualne medije (MEKU) Agencija za elektroničke medije Hrvatska Ured UNICEF-a za Hrvatsku.
- Vukasović, A. (1993) *Etika moral osobnost. Moralni odgoj u teoriji i praksi odgajanja*. Zagreb: Školska knjiga, Filozofsko-teološki institut D.I.
- Zito, A. (2009) EU: Promoviranje i zaštita prava djece u Europi. *Djeca u Europi: zajednička publikacija mreže europskih časopisa*. Ured za dječja prava, Europska komisija, Brisel, Belgija. 1(2), 13-14.

Izjava o samostalnoj izradi rada

Ja, Jelena Bjelić, izjavljujem da sam samostalno napisala diplomski rad pod mentorskim vodstvom doc. dr. sc. Katica Knezović kojoj ovim putem zahvaljujem. Izjavljujem da ni jedan dio nije napisan na nedozvoljen način te da je sva korištena literatura navedena prema pravilima metodologije znanstvenoga rada.

Jelena Bjelić